

A. PUŠKINS

RUSLANS UN LUDMILA

Aleksandrs Puškins

Ruslans un Ludmila

Aleksandrs Puškins

Ruslans un Ludmila

Atdzejojis Jūlijs Vanags

Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants
Ločmelis

Содержание

Aleksandrs Puškins Ruslans un Ludmila	0004
VELTĪJUMS	0005
IESKAŅA	0006
PIRMAIS DZIEDĀJUMS	0008
OTRAIS DZIEDĀJUMS	0028
TREŠAIS DZIEDĀJUMS	0047
CETURTAIS DZIEDĀJUMS	0066
PIEKTAIS DZIEDĀJUMS	0079
SESTAIS DZIEDĀJUMS	0099
EPILOGS	0113

Aleksandrs Puškins Ruslans un Ludmila

Poēma sešos dziedājumos
1817–1820

VELTĪJUMS

*Jums, siržu karalienes cēlās,
Jums vienīgām, visdailās, jums
Šniegs pagājības teiksmas kvēlās
Šis krēslas stundu stāstījums,
Ko senatne man čukst un stīgo
Un spalva uzticīgā tver;
Jums sniedzu velti rotaļīgo!
Nav slava tā, ko sirds māt cer, —
Es laimīgs būšu, iedomājot,
Ka jaunava, kas mīlā tvīkst,
Jel kādreiz slepus, vaigu klājot,
Pār manām dziesmām klusi līkst.*

IESKAŅA

*Pie zalkšu jūras ozols zaļo,
Tam apkārt, zelta ķēdē siets,
Dien, nakti, teiksmu dzirnas maļot,
Iet mācīts runcis, zintnieks vieds.
Pa labi iedams — dziesmu skanda,
Pa kreisi iedams — teiku teic.
Tur brīnums plaukst: tur jodi granda,
No zaigas miglas nāra sveic;
Tur dīvu zvēru tekās tumšās*

Kā biedu zīmes pēdas blāv;
Uz vistas kājām naminš gumšus
Bez logu, durvju greizi stāv;
Tur mežs un lauks ir rēgu pilni;
Tur ausmā līdz ar jūras vilni,
Kas tuksnešainā krastā rit,
No dzelmes, bruņām zaigodami,
Ar jūras tēvu tērzēdami,
Kāpj varoņdēli trīsdesmit;
Tur princis cēls ar vienu žestu
Prot bargu caru valgos siet;
Tur augstu gaisos, burvja nestu,
Redz spēkoņi, kad mēness riet;
Vēl pāri mežiem viņus vied;
Skumst ķēninmeitā ieslodzīta,
Tai kalpo vilks un zvēru svīta;
Uz slotas raganu tur redz,
Tai piesta līdzī pati lec;
Tur Kaščejs kalst, pie zelta stāvot;
Tur.. Krievuzemes elpa strāvo!
Es biju pats tur arīdzan,
Kur jūras malā ozols šalko.
Tur, dzerot salda medus malku,
Tās teiksmas runcis teica man;
No daudzām atceros vēl vienu —
Tai šķetināšu pavedienu...

PIRMAIS DZIEDĀJUMS

*Sen pagājušo dienu zaigs,
Vissirmās senatnības teikas.
Gaišs Vladimiram tēva vaigs,
Viņš dižu dēlu pulkā sveikas
Ar draugiem dziru zālē sauc;
Viņš meitai jaunākai, ko saudz,
Ar kņazu Ruslanu svin kāzas —*

Un medu dzer no smagas glāzes,
Jo līksmei viss šai dienā ļauts.
Bez steigas paēst, krietni mielot
Bij senču tikums; apkārt laist
Bez steigas mēdza kausu lielo,
Kur alus virmo, vīni kaist.
Kauss līksmu prieku sirdīs šļāca,
Pār malām putas plūda tam,
Kad dzēriendevējs svinīgs nāca
Un zemu liecās ciemiņam.
Drīz saplūst runas šālkā vienā,
Dūc dzīrotāju jautrais bars;
Tad spēji dziesma dun pret sienām
Un kokles skaņas dzirdi skar;
Nu visi klausās. Dziesmā slavu
Dzied Bajans daiļai Ludmilai,
Ko Ruslans laimīgs gūst par savu, —
Vīts Laļa kāzu vainags tai.
Bet Ruslans, pārņemts kaisles spējas,
Ne ēd, ne dzer vairs, iemīlējies;
Vien ilgotajā noraugās,
Gan dusmo, deg, gan nopūšas,
Viņš knaiba savas ūsas skaistās
Un nepacietīgs mirklus skaita.
Tumst vaigs un skumjas skatus sedz
Trim bruņiniekiem, ko te redz
Pie šalkojošā kāzu galda;
Tie klusē, kausos vērdamies,

Kas tukši sen; šķiet, dzira salda
Vien rūgtumu tiem sirdīs lies;
Tie neklausās, ko Bajans dziesmo,
Un drūmās acis nepaceļ —
Trīs sāncenši, kam asins liesmo
Pret Ruslanu un skaudums dzel;
Tiem naidis un mīla sirdis sveļ.
Tas viens ir Rogdajs, drosmīgs
varons;
Viņš Kijevu ir daudzos karos
Ar šķēpu pratis godā celt;
Otrs — Farlafs, vīzdegunis mēlīgs;
Viņš dzīru varonis jo dzēlīgs,
Bet kaujas laukā allaž pelts;
Un pēdējs, kaislās domās grimis,
Ir Ratmiris, hazariešu hans.
Tiem visiem prieks šķiet mūžam
rimis
Un dzīru troksnis sveši skan.
Lūk, mielasts galā; viesi ceļas
No galdiem, jūk un jūkli veļas,
Un visi jaunos uzlūko:
Vērsts lejup līgavai ir skatiens,
It kā tā bītos soli atiet, —
Skauj līgavainis priecīgs to.
Bet ēna gulst pār visu dabu,
Jau tuvu pusnakts stunda nāk;
Vēl viesi palicējiem labu

Un cits pēc cita izklīst sāk.
Kaist līgavainis līksmē saldā:
Viņš iedomās jau glāstot maldās
Pie kautrās meičas daiļumiem;
Vēl lielknazs abus skumji pētī,
Tad tēvišķīgā mīlā svētī
Un gaišu laimi novēl tiem.
Lūk, līgavu pie kāzu gultas
Jau vada drīz, un gunis dziest...
Krīt aizkari un durvju bultas,
Laiks Laja spuldzei krēslu kliest.
Nu piepildītas mīlas ilgas,
Tā ziedu vāc no laimīgiem;
Krīt slēpējs tērps kā ēna zilga
Uz Caregradas paklājiem...
Vai dzirdat mīlētāju čukstus,
Kur skūpstī skan kā avots tīrs,
Un elsas, ko, vēl sirdij pukstot,
Dveš kautre pēdējā?... Jau vīrs
Jauš laimes priekus elsā biklā;
Un, lūk, tie sākas.. Pēkšņi nīgrs
Dārd pārkons, zalgo zibšņi miglā,
Dziest spuldze, smacīgs nokūp sērs,
Viss satumst, it kā dzelmē vērsts,
Un pamirst Ruslans mirklī žīglā...
Viss norimst. Klusums apkārt baiss.
Tad divkārt noskan dīvainis sauciens,
Kūp miglas dzelmājs pelēkais.

Tur aizvird kāds, ar tumsu jaucies. .
Viss atkal rimst. Pils drūmi dus.
Stingst līgavainis šausmās kluss,
No pieres norauš aukstus sviedrus
Un drebēdams sev blakus ķer,
Vēl tumsai atņemt mīlo cēr..
Bet velti! Nav tur maigās biedres!
Viņš akli tālāk soli sper —
Nav Ludmilas, lai kur tas tver,
Tā laupīta pirms ausmas ģiedras.
Ak draugi, ja kāds nelaimīgs
Cieš bezcerīgas mīlas mokas,
Tam dzīve dažkārt skumjās slīgst
Un tomēr dzīvot puslīdz sokas.
Bet, ja pēc gadiem laime nāk —
Skaut ilgoto un nedabūto,
Ko alcis, cik vien kaisle māk,
Un pēkšņi mīlo, mirkli gūto,
Uz mūžu zaudēt... Draugi, es
Tad labāk gulstu kapenēs!
Dzīvs tomēr Ruslans nelaimīgais.
Bet ko gan lielknazs tagad teiks?
Tam ziņa cērt kā zobens stīgai,
Viņš dūsmās znotu sauc, kas sveiks.
Sauc kopā galmu, vēsti tautā
Un, zibšņus mezdams, bargi jautā:
«Kur Ludmila, teic — kur?» Viņš kvēl.
Bet Ruslans klusē. «Bērni, draugi!

Pauž jūsu slavu kaujas lauki:
Jel sakiet — kam vien tikums cēls —
Kurš žēlos manu sirmo galvu
Un nolaupīto meklēt jās?
Kas viņu izglābs, tam kā balvu
Tad — dzirdi, trīci nožēlās,
Kas cirsties neprati dēļ tās! —
Tam došu savu acuraugu
Par sievu un vēl pusi valsts.
Jel atsaucieties, bērni, draugi!..» —
«Es!» aizlūst līgavainim balss.
«Es! Es!» sauc Rogdajs elpā straujā,
Un Farlafs, Ratmīrs priecīgs sauc:
«Mēs tūdaļ seglosim, lai kaujās
Līdz zemes galam kumeļš trauc;
Met malā raizes, tēvs, un bēdas,
Mēs kņazi pārvedīsim drīz!»
Un klusā pateicībā trīs
Tēvs asarās un sveikas vēda
Tiem, kuru jājiens nebūs īss.
Tie visi četri iziet kopā:
Iet Ruslans, smagu skumju mākts;
Lūst sirds kā šķelta šautra stopā —
Par līgavu, ko nepanākt...
Kāpj visi zirgos nemierīgos,
Gar krastu jā, kur Dņepra spīgo;
Drīz mīļodami tālē gaist,
Vien putekļi tiem pēdās kaist.

Sen nesaredz vairs aizjājējus,
Bet lielkņazam vēl ilgi skats
Klīst tālumā; ar stepes vēju
Viņš domās līdzī auļo pats.
Jāj Ruslans klusēdams un sērīgs,
Tam prāti jūk un rēgi māj.
Aiz viņa bramanīgs, maz vērīgs,
It lepnī slējies, Farlafs jāj.
Viņš lielīdamies saka: «Beidzot
Nū, draugi, esmu izrāvies
Reiz savā valā! Greizi ies
Tam milzim — viņu sastapt steidzos!
Tad gan tur asins upes šlāks,
Būs mīlas atriebei labs plāvums!
Šķēps asais, dzirksti liesmaināk,
Jau kumelš dedzīgs slienas stāvus!»
Bet Ratmīrs, hazāriešu hans,
Jau sapņos Ludmilu slēdz skavās;
Viņš seglos it kā dej un skan,
Pāts reibdams asins dziesmā savā.
Kā uguns skatiens kaislē kvēl,
Nav zirga straujā šodien žēl;
To brīžam triec ar traku trauksmi,
Tad pēkšņi griež un stāvus slien,
Tad kalnup brāž ar kaujas sauksmi.
Drūms Rogdajs jāj un klusē drausmi,
Baiss šķiet tam liktens pavediens...
Tumšs nemiers ēno viņa vaigu —

Vēl greizsirdība plosa to;
Un bieži vien ar skatu baigu
Viņš jauno kņazu uzlūko.
Tā sāncenši nu augu dienu
Pa vienu ceļu kopā jā, j
Līdz Dņepras krastmalu arvienu
Jau tumšāk vakarkrēsla klāj;
No Dņepras ūdeņiem kāpj migla;
Laiks arī zirgus pūtināt.
Lūk, lejā ceļš! Kā šautra žigla
Tas šķērso šo. Var savrup jāt.
«Laiks doties katram savu gaitu,
Lai katram liktens savs!» tie teic.
Un zirgs bez laužņu, riksi raitu,
Pats ceļu izvēlējiēs, steidz.
Ko dari, nelaimīgais Ruslan,
Viens klajumā, kur zvaigznes zied?
Kā sapnis vien, kā ēna kusla
Tev Ludmila un kāzas šķiet!
Slīd zemu bruņu segs pār seju,
Slīd pavada no rokām lejup,
Un lēni tālos laukos viens
Tavs kumelš pusnakts rasā brien,
Sirds izmisumā grimst bez gala.
Tad pēkšņi priekšā klintīs ala;
Tur gaisma spīd. Viņš zirgu sien
Un dodas turp zem akmens sienām,
Kas stāv kopš dabas pirmām dienām.

Viņš sagrauzts iet un ko gan redz?
Sēž vientulis tur sirms un vecs:
Tam skatiens rāms un balta bārda,
Līkst zemu lampas gaismā plecs;
Tas kādu senu rakstu sedz,
Ko lasot nebilst viņš ne vārda.
«Nāc iekšā, sveicināts, mans dēls!»
Viņš smaidot teic, kad viesi mana.
«Jāu gadu divdesmit še kvēl
Tā vientulībā spuldze mana;
Nu beidzot diena tā ir klāt,
Ko sen jau viedu laika tālēs.
Jel sēdi, klausies. Nakts drīz bālēs.
Liek liktenis mums kopā stāt.
Tev, Ruslan, Ludmila ir projām;
Zūd drosme, izmisums dzen bojā;
Bet ātri paies ļaunais laiks,
Un atkal atplauks laimes vaigs.
Ar cerību un sirdi drošu
Ik šķērsli veic, nav noskumt vērts;
Uz priekšu vien! ar šķēpu spožu
Uz pusnakts pusi ceļu cērt.
Tavs ienaidnieks un aplaupītājs
Ir baigais burvis Mērapuns;
Šen kārs uz jaunavām viņš glītām,
Šis pusnakts kalnu pundūrsuns,
Bet to nekad pa pēdām dzītām
Nav panākusi soda guns;

Vien tev rast taku kādā rītā,
Pa kuru ļaunā ligzdā tiek;
Tavs zobens burvi pīšļos trieks!
Teikt vairāk nedrīkstu, kas darāms;
Viss, ko tev nākamība sniegs,
Mans dēls, ir tavā paša varā.»
Pie veča kājām Ruslans krīt
Un priekā skūpstā viņa roku.
Viss pēkšņi it kā gaišāk spīd,
Sirds nesājūt vairs tumšo moku.
Bet mirkli atplaukušais skats
Drīz atkal tumšā ēnā tinas...
«Tavs skumju cēlonis man zināms,
To tūdaļ izk liedēšu pats,»
Teic sirmgalvis. «Tu mokies domās,
Ka burvis viņu glāstiem skar;
Jel esi mierīgs: šādā lomā
Maz jaunavai viņš kaitēt var.
Viņš zvaigznes sedz pie debess juma,
Viņš iesvēlpjas — un mēness trīc;
Bet spītēt laika tecējumam
Pat viņa zintis nepalīdz.
Viņš, greizsirdībā trīcot, sargāt
Aiz durvju bultām vien vairs māc
Un mocīt nevarībā bargā
To, kur nekā tas nepanāk;
Viņš kluss ap gūstekni tur staigā
Un nikni savu likstu lād...

Bet, varoni, jau nakts; tev vaigā
Ir nogurums; laiks spēkus krāt.»
Uz mīkstām sūnām Ruslans liekas
Pie pavarda, kas lēni dziest,
Lai gulot spirtums kaulos briest.
Viņš valstās, pūš, bet nejūt miega...
Līdz beidzot pieceldamies teic:
«Tēvs, šonakt miegs no manis steidz!
Nav miera sirdij, ko lai dara,
Ne aizmigt var, ne tālāk jāt;
Lauj sarunā vēl spirdzināt
Man dvēseli pie tava gara.
Jel piedod pārdrošību, teic:
Kas esi tu, man it kā sūtīts
Par labvēli šeit ceļa jūtīs?
Kādēļ še vientuļš mūžu beidz?»
Ar skumju nopūtu un smaidu
Bilst vientulis: «Dēls, laika loms
Jau grimis liels, kopš tevi gaidu.
Tāls tēvu krasts. Es dzimis soms.
Kur svešiem nezināmas lejas,
Kur apkārt klintis drūmas slejas,
Tur bij mans jauno dienu rīts;
Tur ciema lopus ganos dzinu
Un, sila šalku piepildīts,
Nekā es cita nepazinu.
Bet nebij lemts, ka ilgi man
Tur bezrūpībā dienas skan.

Tai laikā auga ciemam tuvu
Kā zieds, kas rotā rudzu druvu,
Visdaiļā Naīna. Ikviens
Starp meičām viņu daudzinaja
Par skaistāko. Reiz prcm no mājas
Es lopus laidu kā ikdien
Uz tālo līci meža galā.
Man dūkas dzied. Strauts oļus trin,
Un pēkšņi redzu: krasta malā
Sēž daiļava un kroni pin.
Mans liktenis te likts bij svaros...
Tā bija Naīna, mans varoni
Es gāju klāt — un dīvains kvēls
Man balva bij par skatu vienu;
Širds juta — rīts vai vakars vēls —
Šo mīlas liesmu pieskārienu,
Kas reizē sāpīgs, salds un cēls.
Jau vasara bij pagājusi,
Kad reiz pa vidu rotālai
«Es mīlu tevi, Naīn!» klusi,
Pats tvīkdams, izsacīju tai.
Bet Naīna tik pasmīnēja,
Tās skatiens lepnais kļuva ass;
Tad vienaldzīgi atbildēja:
«Gans, tevi nemīlu nemaz!»
Un viss man kļuva drūms un naidīgs:
Ne mežs, ne strauts, ne klinšu krūts,
Kur jautrās ganu spēles dūc, —

Nekas vairs nelika man smaidīt.
Sirds kalta, nerimdama gaidīt,
Un beidzot nodomāju es
Tad aizcelot no dzimtenes
Un jūrā kļiedēt kaisles gūstu
Starp vīriem, kas prot vētru sveikt;
Tur kaujās varoņdarbus veikt,
Lai Naīnai reiz lepnums lūztu.
Bij drošu zvejas vīru daudz,
Kas atsaucās uz šādu dēku.
Drīz bruņas tēvu krastā kļaudz
Ar še vēl nedzirdētu spēku:
Tur kaujas laivas selgā brauc...
Ar cerībām un kaismi spriegu
Mēs airējām, kurp vēji sauc;
Un desmit gadus vilņus, sniegos
Eij asins šaltīm sārtojot ļauts.
Un skrēja vēsts: dažs ķēniņš nobāl,
Kad uzlido mans pulks kā rēgs,
Un bruņiniekiem rindas šķobās,
Un tie no mūsu šķēpa bēg.
Mēs bargi cirtāmies bez bēdām,
Tad meslus, veltes dalījām,
Ar uzvarētiem dzīrot sēdām
Un visi kopā līksmojām.
Bet sirds bez Naīnas man kaisa,
Vai kauja bij vai dzīru tvans,
Un ilgas allaž tālē gaisa,

Kur dzimtie somu krasti skan.
Tad teicu: «Laiks mums doties mājās,
Lai bruņas vadzī pakarājas
Zem dzimto sētu lieveniem!»
Tā sacīju — un airi svīla
Līdz somu līča ūdeņiem;
Un, kāpjot krastā, varoņiem
Sirds lepnumā un priekā sila.
Nu brīdis cerētais ir klāt,
Nu piepildītas senās ilgas!
Ai satikšanās dienas zilgas,
Reiz arī man jūs atausāt!
Pie skaistules vislepnās kājām
Mans šķēps, ko asins rūsa klāja,
Un zelts, un pērles — viss bij mests
Un pats es karstas kaisles varā,
Viens apklusušu meiču barā,
Kur katra apskauž draudzenes,
Mēms stāvēju kā liktens svaros;
Bet viņa sprauda adatas
Un vienaldzīgi teica: «Varon,
Es tevi nemīlu nemaz!»
Vai vērts gan stāstīt to, mans dēls,
Ko izsacīt nav vārdiem spēka?
Vēl tagad sirdī senais kvēls
Kā ogles gail pēc ugunsgrēka;
Kaut esmu viens un visam tāls
Un dzird jau klaudzam kapu vārtus,

Vēl tomēr sūro miņu sāls
Rieš asaru pār sirmo bārdu.
Bet klausies: manā tēvijā
Ir mežos ciems, kurp reti jā;
Tur zveji glabā zinšu vārdus.
Tur ezeri starp klintīm dus
Un mūžameži apkārt slienās,
Tie sargā sirmus zintniekus,
Kas domu domā augas dienas
Un, noslēpumā grimstot, klus.
Vied viņu jausma šaušalīgā
Gan to, kas bijis, to, kas taps,
Un burvju varai paklausīga
Pat mīlestība kļūst un kaps.
Un, lūk, es, mīlās alcējs, arī
Tad nolēmu, lai dlvie gari
Man palīdz Nāinu reiz burt,
Tai saltā sirdī pavasari
Un kaislu mīlas kvēli kurt.
Es devos tālu brīvā klaidā
Un dziļi mežu biezokņos;
Tur burvju zintīs gremdējos
Daudz gadu nemanāmā laidā.
Un beidzot nāca mirklis tas,
Kad piecēlos es laimes smaidā:
Man apslēpts nebij vairs nekas!
Man vārdotāju spēks bij rokā.
Lai mīla plaukst! Gals ilgu mokām!

Jau uzvara pie sliekšņa skan;
Tu, Naīn, piederēsi man!
Tā domāju — bet liktens smēja:
Viņš atkal mani uzvarēja.
Es, jauneklīgas skubas dzīts,
Pilns kaislas vēlēšanās, skrienu
Un vārdus burvju mezglā sienu,
Lai gari nāk; mežs krēslā tīts,
Tad cauri zibens bulta šaujas,
Kauc gaisi, koki vaida līdz,
Un zeme man zem kājām trīc...
Tad pēkšņi viss ir piepildīts —
Un redzu: vecenīte sīka
Sēž manā priekšā sirma, līka;
Tai kūkums dreb un deguns sīc,
Un trūdi jau no elpas garo.
Tā bija Naīna, mans varon!..
Es, šausmās sastindzis un bāls,
Uz baigo parādību vēros,
Sev neticēdams, šaubās svēros,
Tad raudot saucu: «Sapnis tāls!
Vai tiešām, Naīn, tu tā esi!
Kur jaunība un skaistums tavs,
Kam līdzīga zem saules nav?
Kāds jods šo lāstu tev ir nesis?
Teic — vai ir sen, kopš toreiz pats
No dvēseles un tevis šķīros?
Teic, Naīn!» — «Četrdesmitais gads!»

Un vecenei zib kautri skats:
«Man šodien septiņdesmit dzīro.
Ko darīt, draugs,» tā viņa ķerc,
«Kā putni mūsu gadi skrējā,
Reiz bijām jauni — skumt nav vērts
Tie ziedi abiem noziedēja.
Jo labāk, draugs, jel ticī man,
Ja prom tās palaidnību dienas;
Es esmu sirma, tiesa gan,
Varbūt pat kūkums plecos slienās,
Nav vairs, kā bija, šis un tas,
Trūkst senās dzirksts un mīlības;
Bet toties (vecā aiztur dvesmu)
Tev atklāšu: es burve esmu!»
Un bija tiešām tiesa tai.
Mēms stāvēju es viņas priekšā
Un stulbs kā muļķis beidzamais,
Ar visu zinti purvā iekšā.
Bet, lūk, kur šausmas: piepildīts
Mans būrums vigā bij, kā nākas.
Jau sirmā dīva kaislē trīc,
Pret mani mīla viņai sākas.
Tā muti baigo smaidā viebj,
Par mīlu šļupst un pretim stiepj
Man savas izgīndušās rokas.
Jel iedomā tu manas mokas!
Man mulsā skatiens sānis klīst,
Tai kāss pa vidu vārdiem pinās,

Bet kaislais stāsts kā straume līst:
«Sirds mana beidzot iepazīna,
Kur viņas prieks, mans dārgais
draugs;
Tā mūžam maigās jūtās plauks
Kā puke pavasara šalkās...
Es tvīkstu, mīlais, ātrāk skauj
Un visu, visu baudīt ļauj...
Nāc, mīlais, nāc, es mirstu alkās...»
Tad viņa gurdi plakstus ver
Un ilgošanās pilna sliecas;
Tad manu svārku malu tver
Un kārnām rokām tālāk tiecas...
Es šausmās miedzu acis ciet,
Lai neredzētu baigo rēgu;
Tad izrāvos un kliegdamš bēgu,
Līdz zemes malai gatavs skriet.
«Ak necienīgais!» viņa sauca.
«Kurš cits gan rāmo mūžu jauca
Man, nevainīgai jaunavai!
Pats zagi Nāīnai tu sirdi,
Pats tagad nicini, vai dzirdi!
Lūk, vīrieši! Posts pieviltai:
Tā pati vainīga, ak vai!
Viņš mani, nelietīgais, paved,
Sveļ mīlas kaislībā un pamet!..
Ak krāpnieks ļaunais! Kur mans
gods?

Gan nāks tev, meitu zaglim, sods!»
Tā šķīrāties. Sen apsūnots,
Se mītu viens kopš viņām dienām
Ar sirdi, kur viss rūgtums krāts;
Un sirmgalvi starp akmens sienām
Te pniecē daba, miers un prāts.
Jau kapa bedre tumša zvēro;
Bet seno kaisli neaizmirst
Vēl vecene un naidā vēro,
Man atriebt alkdamā, vai mirst;
Ar ļaunu vēlo mīlu mēro.
It visu gaišu sirds tai nīst,
Un arī tavā ceļā, protams,
Šīs vecās burves ienaids līst;
Bet bēdām mūžība nav dota.»
Ar dedzi Ruslans visu tver,
Ko sirmāis stāsta; acis spodrās
Ne mirkli snaudā neaizver
Un nejūt domu zibā modrā,
Ka nakts jau rītam vārtus ver.
Ved saule starodama dienu...
Ar nopūtu un domu vienu
Skauj Ruslans burvi vientuļo;
Un cerība jau spārno to;
Viņš ārā iet. Zviedz kumelš raitais.
Lēkt seglos aši Ruslans steidz,
Cērt svilpdams piešus tālai gaitai,
«Tēvs, neaizmirsti mani!» sauc

*Un auļo pāri stepes pļavai.
Bet ziņnieks, tāls jau kaujas slavai,
Sauc: «Labu ceļa vēju, dēls!
Sveiks, uzticīgais mīlai savai!
Lai padoms mans tev sirdī kvēl!»*

OTRAIS DZIEDĀJUMS

*Jūs, sāncenši par kaujas slavu!
Lai mūžam miera nav starp jums;
Vien nīstot ienaidnieku savu,
Ir gūstams bargais panākums!
Lai, noraugoties jūsu tēlos,
Dreb pasaule un aprīno:
Neviens jūs pārāk nenožēlos
Un netraucēs jums spēli to.
Jūs, sāncenši par mūzu lauriem,
Kas Parnaskalnā steidzat jāt, —
Jel beidziet reiz ar skaļiem auriem
Un ķildām ļaudis smīdināt,
Var lamāties un rāties klusāk.
Bet, mīlas sāncenši, jums gan
Laiks mieru savā starpā uzsākt,
Jo ticiet, draugi mīlie, man:
Kam nolemts daiļavai sirds dzīlēs
Kurt dzirksti, kurai kaisles spēks,
To, pasaulei par spīli, mīlēs;
Tur skaisties mulķīgi un grēks.
Kad tālāk Rogdajš nevaldāmais
Caur mežu, pāri miglas lāmai,
Pilns tumšu nojautu un viens,
No ceļabiedriem šķīries, jāja,
Tam sāktais domu pavediens
Ne mirkli prātus neatstāja.*

Sirds rūgtā kaitumā tam pukst,
To tirdī kāda ļauna steiga;
Un jātnieks krēslā nikni čukst:
«Nost šķēršļus... Nositīšu... Beigas.
Ei, Ruslān, saturies!.. Lai cieš,
Lai paraud asaras tad mīlā...»
Viņš spēji zirgu apkārt griež,
Pā pēdām auļo nakti zvilā.
Tai laikā Farlafs drosmīgais,
It saldi nosnauudies, kad gaiss
Vēl glauž ar rīta vēsmu maigu,
Bij sēdies rāmi pusdienot
Pie strauta pavēnī, lai svaigu
Gars atkal atspirgumu rod.
Te pēkšņi redz: kā vētra baiga
Brāž jātnieks, šķēpu vicinot;
Un — netērēdams velti laika —
Lec Farlafs seglos, pamezdams
Gan smagās bruņas, šķēpu, cimdus,
Gan pusdienu, un mūk ar dimdu,
Bet jātnieks auļo pakal tam.
«Hei, bēgli glēvulīgais, stāvi!»
Dzird Farlafs, domādams jau nāvi.
«Vai nemitēsies, nelga, jozt!
Vienalga — galvu raušu nost!»
Bet Farlafs, pazīdams Rogdaju,
Trieck kumeļu, cik vien tas nes,
Un, auļodams pār stepes klaju,

Jau atvadās no pasaules.
Tā dažkārt zakis, celts no snaudas,
Miedz bailēs ausis un, cik jaudas,
Pār purva ciņiem, laukiem skrej
No suna, kas tam pēdās rej.
Un gadījās, ka vielā tajā,
Kur trauca varons, baiļu vajāts,
Vēl kusa saulē vēlīns sniegs
Un gravās plūda ūdens lieks.
Kad pavīd lēznie urgas krasti,
Zirgs, krēpēm plīvot, saslien asti,
Rauj lauzni, krākdams sakož to
Un duļķu straumi pārlido.
Bet lepnaiss jātnieks kājām gaisā
Smags netīrajā grāvi krīt
Un tajā pašā mirkli taisās
Jau nāvē acis aizdarīt.
Lūk, Rogdajs gravai gluži blakām,
Jau šķēpu atvēzējis plecs;
«Tad mirsti, glēvuli!» viņš saka...
Un pēkšņi Farlafu tur rēdz;
Viņš skatās vēl — šlūk rokas leju,
Un izbrīns, dusmas, niknums skrien
Pār viņa savalbīlo seju;
Tad, zobus griezdams, zirgu slien
Un sašutumā projām maldās;
Jāj pikts un niknumā vai plīst,
Un tomēr... tomēr jāatzīst —

Pats sevī smieklos tikko valdās.
Tā jādams tālāk, pakalnā
Viņš sastop vecenīti sīku,
Tik tikko dzīvu, sirmu, līku.
Ceļ savu ceļa kūju tā
Un rāda jāt uz ziemelpusi.
«Tur viņu meklē,» saka klusi.
Un Rogdajs priekā uzliesmo,
Pats nāvei pretī aizjono.
Bet mūsu Farlafs? Guļ viņš grāvī,
Bez elpas bailēs dreb un pukst;
«Vai esmu dzīvs?» viņš sevī čukst.
Kur sāncensis, kas draud ar nāvi?
Un pēkšņi tur, kur galvas gals,
Skan vecenītes kapa balss:
«Puis, celies nu un palaid riksi;
Neviena vairs tu nesatiksi;
Lūk, te tavs kumelš arīdzan —
Jel celies, celies, kļausi man!»
Kur negribēdams kaunu liksi? —
No grāvja rāpus varons nāk,
Vēl tramīgs apkārt skatus raida,
Tad pūš un atelpodams vaida:
«Gods dievam, kauli kustēt sāk!»
«Jel tici,» vecene tad saka,
«Nav Ludmilu tik viegli gūt;
Ved ļoti tālu viņas taka;
Ne tev, ne man tur neaizklūt.

Un klaiņot tā nav lāga drošums;
Kas zina, kurš tev dūci kaļ?
Tālab es padomu tev došu;
Jāj lēnītiņām atpakaļ,
Tev ciems pie Kijevas; lurp dodies
Viens klusā ligzdā padzīvoties
Bez bažām, laiks tev paies drīz;
Gan Ludmila mums nezudīs.»
To teic un pagaist. Nešauboties
Jau varonis ir zirgam klāt
Un prātīgs steidzas mājup jāt;
Pavisam aizmirst kaujas slavu,
Par kņazi aizmirst padomāt;
Vai dzird viņš pēkšņi šalcam kļavu,
Vai zīle spurdz, vai avots līst —
Viņš dreb un bailu sviedrus svīst.
Tāi laikā Ruslans aulo tālu,
Caur mežiem jāj, pa laukiem jāj;
Viņš sapņos skata seju bālu —
Tur Ludmila ar skumjām māj.
Viņš čukst: «Kā glābt man mūža
draugu?
Kā atrast mīlo acuraugu?
Vai smaidīs vēl tavs gaišais vaigs?
Vai skanēs vēl tavs sauciens maigs?
Vai arī lemts tev burvja varā
Uz mūžu dzīves prieku nīst,
Līdz vecumdienu novakarā

Tavs jaunavīgais daiļums vīst?
Vai varbūt sāncensis gūs laimi
Par postu man?... Nē, nē, tie zaimi!
Vēl šķēps man uzticīgais skan,
Un nāv vēl cirsta galva man!»
Reiz vakarā, kad krēsla klāja
Jau ceļu, mūsu varonis
Gar stāvu upes krauju jāja.
Gaiss bija kluss. Un pēkšņi viz
Gar galvu bulta aizsalkdāma,
Aiz muguras dzird troksni, lamas,
Un pakavi pret plienu kladz.
«Hei, stāvi!» barga balss tur sauc.
Viņš atskatās: lūk, pāri laukam
Ar piki paceltu kā auka
Brāž jātnieks; tūdaļ pretim griež
Tam zirgu kņazs, tver šķēpu saujā.
«Ahā! Man sen jau delnās knieš!»
Ar naidu jātnieks vārdus viež.
«Nu, draudziņ, stājies nāves kaujā!
Šai vietā varēsi tu būt,
Tad lūko līgavas sev gūt.»
Nu pazīst Ruslans to, kas rājas;
Viņš, dusmās svildams, zirgu slien..
Bē, draugi, jaunavai kā klājas?
Lai varoņi nu paliek vien,
Par tiem vēl turpināsim runu.
Jo sen jau reize, manuprāt,

Par daiļo kņazi padomāt
Un ļauno burvi Mērapunu.
Es, savu sapņu tēlu draugs,
Jau stāstīju, ne visai kautrais,
Kā tonakt līdzzi zibens šautrai
No skavām Ruslanam tik jauks
Un kārots zuda mīlās plaukums
Un miglā pagaisa tās augums.
Ai Ludmila! Kad laundaris
Ar spēku, kuram klausā viss,
No kāzu gultas tevi rāva,
Kā viesulis gaisos uzlaidās
Caur dūmaku un tumsu blāvu
Un pēkšņi kalnos atradās —
Tu šausmās maņu pazaudēji
Un ļaunā burvjā mājoklī,
Kur pāri kalnu migla klīst,
Jau gulēji pēc mirkļa spēja.
No savas būdas sliekšņa tā
Es bieži redzu vasarā:
Skrien vistu mājas sultāns brašais,
Mans gailis, kādai vistai ašai
Pār sētu pakal; panāk to
Un, saldā kaislē spārnus plētis,
Jau gatavs apskaut cerēto;
Bet gaisos viltīgs pāri klētij
Jau cāļu zaglis senais slīd —
Liels, pelēks vanags; laižas lidu,

Tad, notēmējis sētas vidu,
Kā zibens pēkšņi lejup krīt.
Tad paceļas un lido projām.
Ir baigās ketnās jāiet bojā
Tai nelaimīgai, ko viņš nes.
Un velti sauc pēc draudzenes
Vēl gailis, saltu šausmu vajāts,
Un ilgi bēdās spārnus sit...
Vien dažā spalva lejup rit,
Ko atnes vējš no debess klajās.
Līdz ritam jaunā kņaze tā
Guļ dziļā nesamaņā klusi,
Kā smagā miegā aizmigusi;
Tad beidzot acis nomodā
Tā paver, sapni piesarkusi
un mulsa baigā nojautā;
Sirds viņai glāstu iztvīkusi,
Un kļaujas tā uz drauga pusi.
«Kur esi, mīlais vīrs?» tā čukst,
Tad pēkšņi apjauš, bailēs šnukst,
Sirds stāj un atkal skaļi pukst.
Kur, Ludmil, tava kāzu telpa?
Guļ maigā jaunava bez elpas
Uz krāšņiem dūnu spilveniem
Zem liela, grezna baldahīna,
Kur lejup aizkars rotāts tinas;
Mirdz bārkstis pēļiem pušķotiem,
Mirdz visur apkārt zelta audums

Un dārgakmeņi vizuļo,
Un vīraks zils ar vieglu jaudu
No dārgiem traukiem izgaro.
Ir diezgan... nav vairs jāapdviesmo
Šī telpa, kas kā dzeja skan:
Šeherezada stāstos gleznos
Sen aizsteigusies priekšā man.
Bet prieka nav par telpu grezno,
Ja drauga balss tur neatskan.
Trīs jaunavas kā brīnums skaistas
Tad ietērsos, kas saulē laistās,
Pie kņazes klusi ieradās
Un cieņā zemu noliecās.
Tad viena gaitā vieglā gāja
Tai klāt un, gluži nemanot,
Jau zelta matus sasukāja
Un pīnē sapina (kā prot
Vēl daudzās arī mūsu dienās),
Šo košo vītņi kronī vienā
Ap bālo pieri apvijot.
Aiz pirmās, kautri slēpjot skatu,
Bij otra klāt ar tēru platu;
Un zilgs kā debess sarafāns
Skauj Ludmilu kā zieda zvans.
Tad šķidrauts, caurspīdīgs kā migla,
Sedz zelta cirtas, krūtis tiklas
Un maigos plecus arīdzan.
Tērps nenovīdīgs skūpstā kāri

Tos daiļumus, kas laimi ver,
Un kājiņas kā dūju pāri
Jau vieglas kurpes skavās tver.
Tad pēdējā no kalpotājām
Steidz kņazei pērļu jostu siet.
Un neredzama dziedātāja
Tai visu laiku dziesmas dzied.
Bet velti viss: ne pērļu liesmas,
Ne sarafāns, ne rotās tās,
Nedz arī jautrās glaimu dziesmas
Tai sirdi neiepriecinās.
Un velti spogulis sauc vērot,
Cik viņa daiļa, tērps cik skaists;
Tumst skatiens skumjais, lejup laists,
Un viņa klusē, viņa sēro.
Bet tiem, kas atziņas sev krāj
Un siržu dziļumos spēj lasīt,
Tiem, protams, nav vairs jāatklāj,
Kā sievieti var skumjās pazīt:
Ja aizmirst spoguļi tā nest
Un paslepus, kā ieradusi,
Pat asarās tur skatu mest,
Tad nav pa jokam noskumusi.
Jau Ludmila ir viena, lūk,
Un domas neziņā tai jūk.
Pie logu režģa piegājusi,
Tā drūmo āru vēro klusi,
Un skatiens skumjš tai tālēs slīd.

Viss stindzis. Sniegu lejas saltas
Kā spoža sega tālu spīd;
Stāv drūmu kalnu pieres baltas,
Pār aizām ledus šķautnes slej
Un klusē pāri pasaulei.
Nav redzams mājoklis, ne dūmi,
Nedz gājējs sniega klajumos;
Un stāv bez atbalss kalni drūmi,
Jo netaurē tur mednieks drošs;
Vien paretam ar žēlu vaidu
Skrien viesulis pār sniegu klaidu,
Un sirmās debess pamalē
Tas kailos kokus paauklē.
Ar šausmu izmisuma raudām
Sedz acis Ludmila un jautā,
Kas gan ar viņu tagad būs!
Tad kaltās durvis steidzas grūst,
Bet tās ar melodiju jauku
Jau atveras — un ziedu plaukums
Aiz sliekšņa gaida. Burvīgs dārzs:
Daudz brīnišķāks par tiem, ko spēja
Reiz uzburt Ārmida; tāds ārs,
Par kādu sapnot nevarēja
Pat ķēniņš Zālamans, nedz tie,
Kas Taurijā reiz bija kņazi.
Zaļš ozolmežs, aiz kura pazib
Gan krūmi, ziediem greznotie,
Gan palmu alejas un lauri,

Kur apelsīni atmirdz cauri
Kā zelts, un ūdens spoguļos,
Ap kuriem zaļo krāšņi mauri,
Redz dzidri atspulgotus tos;
Pār birzīm, pakalniem un lejām
Kā uguns pavasaris zied,
Un maija vēsma elpo sejā,
Un krūmā lakstīgala dzied;
Šalc gaisos fontāni; kā sudrabs
Mirdz strūklas saules vizuļos;
Redz apkārt tēlu sejas gudras;
Tie dzīvi šķiet; pats Fidījs tos
Ar skaudību šē apbrīnotu,
Un savu spožo kalnu kvēls
Šis Palladas un Fēba dēls
Prom aizmestu kā lieku rotu.
Te ūdens kritums, šalkdams notuļ,
Pār marmorklintīm sārtām krīt
Ar straumi saules apstarotu;
Tur strauti koku ēnā slīd
Un nebeidz klusas čalas vīt.
Lai vēsumu un mieru dotu,
Māj zilās lapenes šur tur
Caur mūžam zaļojošo jumu;
Un visur spožu elpojumu
Gar takam krāšņie ziedi bur.
Bet raugās Ludmila bez prieka
Un tālāk vientuļīga iet;

Tai visa greznība ir lieka,
Un velti apkārt rozēs zied.
Tā pati nezina, kurp klejo,
Visapkārt burvju dārzam ejot,
Vien drūmām domām vaļu ļauj
Un brīžam stājas, asras lejoj,
Un kokam plecu skumji kļauj.
Tad pēkšņi viņas daiļais skatiens
Kļūst možs; tā lūpām pirkstu spiež;
Kāds nodoms baigs, bet tiešām
patiess

Tai prātā dzimst.. Taks sānis griež:
Lūk, loka tiltiņš dziļai dzelmei
No klints uz klinti pāri ved;
Iet Ludmila — un asru svelmei
Par spīti skatu lejup met;
Sī izmisumā sev pret krūti
Un viļņos, kas ar putām krīt,
Sev nolēmī galu padarīt, —
LŦn tomēr, lai vai cik tas grūti,
Pa taku tālāk viņa slīd.
Tā Ludmila visdaiļā mana,
Kopš rīta nebeigdama skriet,
Jau sāka gurt — bij raudāt gana —
Un sevī nodomāja: šķiet,
Jau būtu laiks! Un maurā sēdās —
Un pēkšņi telts tai pāri zied,
Glauž vēsums vaigu vieglām vēdām,

Un pusdiengalds ir priekšā klāts
Ar gardu viru pilniem traukiem;
Un klusi arfu spēlē kāds,
Pats neredzams aiz ziediem jaukiem.
Sēž jaunā kņaze izbrīnā,
Bet pati sevī domā tā:
«No mīlā tālu, valgos dīvos,
Vai vērts man pasaulē vairs dzīvot?
Ai tu, kas ļaunām kaislībām
Te mani valdzini un tirdi!
Es mūžam nepadošos tām
Un nomirt pratīšu, vai dzirdi!
Man nevajag ne tavas telts,
Ne mielasta, kas galdā celts!
Es neklausīšos tavos niekos
Un nomiršu, lai līst vai zelts!»
Tā domāja — un sāka iekost.
Kad kņaze ceļas, mirklī telts
Un viss, kas greznos traukos smelts,
Un arfas skaņas... pēkšņi zuda;
Viss atkal kluss, ved taka gluda,
Un atkal Ludmila tur klīst
No birzs uz birzi dārzos viena,
Līdz pamazām jau krēsla līst
Un mēness kāpj virs mežu sienas.
Kāpj miglas vāls no lejām liegs
Un pāri siltiem krūmiem lokās,
Un kņazei neviļus nāk miegs;

Te pēkšņi neredzamas rokas
Kā maigas ziedu pīpenes
To gaisos ceļ uz vēju bultas,
Uz krāšņo pili projām nes
Un lēnām nogulda uz gultas,
Caur rožu smaržām, kas te lās,
Uz skumju segas vientuļās.
Trīs jaunavas ir tūdaļ blakām,
Tās negaida ne vārda sakām
Un kņazei tērpu nogērbt steidz;
Bet viņu sērais skatiens teic,
Tāpat kā dīvā klusēšana,
Par līdzjūtību, ka nav gana
Vēl liktenim, kas vājos veic.
Bet pasteigsim: ir roku naigu
Jau kņaze nogērbta, un skauj
Vien kreklīš balts tās stāvu maigu,
Kad spilvenos tā noliek vaigu
Un miegam sevi apņemt ļauj.
Ar nopūtu vēl palocījās
Trīs meičas, tad kā ēnas vijās
Tās projām, durvis aizdarot.
Ko gūstekne lai darīt prot?
Tā dreb kā lapa, dvašu aiztur,
Trīs krūtis, nobāl vaiga skaistums,
Un pirmais miegs no plakstiem gaist;
Tā paliek nbmodā un klausās,
Un skatiens, tumsā vēries, kaist...

Viss klusu! Mirkļu gaitā gausā
Vien pašas sirds tai atbild trauslā. .
Un liekas... klusums it kā čukst;
Škiet, zogas kāds pie viņas gultas;
Slēpj kņaze galvu segās, šnukst,
Un pēkšņi.. sausmas!.. tiešām bultas
Tur klaudz... kāds tūdaļ iekšā bruks..
Jau durvis ver. Un mirkli vienā
Kļūst gaišs. Sirds kņazei baigi pukst;
Bez vārda lepnā rindā ienāk
Ar šķēpiem, paceltiem pret sienām,
Tur moru pulks no apsardzes;
Pa divi blaku, lielā skaitā,
Uz spilveniem tie cēlā gaitā
Jo lielu, sirmu bārdu nes;
Tai pakal, lepmi slējis kaklu,
Ar skatu, augstprātībā aklu,
Pa durvīm kuprains pundurs nāk:
No viņa galvas, kaili skūtas,
Ķo grēzno naktscepure šūta,
Sī milzu bārda dziži aug.
Viņš tuvojas; un raugi: jau
Ir gluži klāt, kad pēkšņi kņaze
Lec augšā, naktscepurī rāuj
Nost kuprim, dusmām vaļu ļauj
Un, dūri celdama kā nazi,
Tik skaņi bailēs brēc un bļauj,
Ka visi mori saplok mazi.

Zem plaukstām kupris galvu kļauj,
Par pārbiedēto kņazi bālāks;
Tad, ausis spiezdams, tiecas tālāk
Kur mukt, bet savā bārdā, lūk,
Pats sapinas un klūp kā postā;
Jo ceļas, jo vēl vairāk jūk,
Bet mori velti skrien un stostās,
Cits citam sauc un vaigus viebj,
Tad beidzot klēpī kupri vīsta
Un ārā atšķetināt stiepj;
Vien paliek naklscepure nīstā.
Bet kā gan varonim nu iet?
Jūs atceraties mirkli straujo?
Tver ātrāk savu otu ciet,
Orlovski, glezno pusnakts kauju!
Zem mēness gaismas sacirtās
Tur varoņi uz takas skaudras;
Šķiet, sirdis dusmās tūdaļ stās —
Jau pīki lūst kā vieglas šautras,
Lūst šķēps pret šķēpu, nikni brāzts,
Pār krūšu bruņām asins nopil,
Brīkš drazās vairogi un stopi...
Tad viņi zirgos satvērās;
Melnš pajūk kuls uz vietas tās,
Kur zirgs pret zirgu nikni slienās;
Bet varoņi tā sagrābās,
Ka brīdi dvašas nav nevienam
Un velti gaisu tvarsta nāss —

Kā dzelzīs abi saslēdzās;
Stingst locekļi tiem, cieši žņaugti,
Kā uguns kvēle dzīslās rit,
Pret sirdi sirds kā akmens sit —
Gurst abi, laužot nepārtraukti, —
Drīz vienam krist... Te pēkšņi strauj
Ar milzu spēku Ruslans rauj.
No segliem pretinieku baigo,
Pār galvu ceļ, pār klinti kļauj —
Un dzelmē met, kur vilņi zaigo:
«Ej bojā! tu, kas mīlu maigo
Ar ļaunu skauģa sirdi grauj!»
Tu, lasītāj, jau uzminēji,
Ar ko te Ruslans kāvās bargs:
Tas Rogdajs bij, kas smiedams lējis
Daudz asins, kijeviešu sargs,
Gūt Ludmilu ar ļaunu skrējis.
Gar Dņepras krāstiem bij līdz šim
Viņš pēdas dzinis sāncensim;
Tād panācis — bet veiksmes slava
Te bēg no lolojuma sava,
Un seno kauju varonim
Šeit pēdējs dienu solis dim.
Un vēlāk dzirdams bija stāstos,
Ka Rogdajs redzēts vilņu klāstos
Jo daiļas nāras skāvieņos;
Tā viņu paņēmusi glāstot
Sev līdzī tumšos dzelmeņos.

*Un gadiem vēl pa nakti blāvu
Tur manīts krastā klejojam
Kāds spoks ar baigu mīlža stāvu
Par šausmām dažam zvejniekam.*

TREŠAIS DZIEDĀJUMS

*Jums velti ēnā slēpties bija,
Kur draugiem vien zib jūsu dzirksts,
Ai manas dziesmas! Pamanīja
Jūs tomēr skauģa baigais pirksts.
Jau kritikis velk pierē rievu
Un jautā: kā var jēgas jaukt?
Kā Ruslanam es drīkstu sievu —
It kā tās laulātam par nievu —
Par jaunavu un kņazi saukt?
Tu redzi, lasītāj mans labais,
Kā māc te ļaunums indi sēt!
Teic, pēlēj, pats, ja spītē dabai,
Nu ko un kā man atbildēt?
Tu sarksti, nelga, dievs ar tevi!
Var sarkt — par to es nestrīdos;
Es patiesībai ziedu devis
Un klusu ciešot mierinos.
Tu gan, Klimēna, sapratīsi,
Tavs skatiens gurdi lejup slīgs,
Jo Himenejs, kā varā trīsi,
Tev sen jau sirdij apnicīgs...
Es redzu asaru tev ritam
Uz manām rindām; sarksti tu
Un nopūties; bet kam vēl citam
Gan velti šādu nopūtu?
Jel sargies, greizsirdīģais! Stopā*

Liek Amors bultu, īgne skumst;
Tiem sen jau gatavs abiem kopā
Tev pierēi kauna rotājums.
Jau drūmo kalnu ledus gālēs
Sen atmirdz rīta sārtā guns;
Bet pili klusums valda zālēs.
Ar īgnu skatu Mērapuns
Bez naktscepures, rīta svārkā
Pikts žāvājas vēl gultā dārgā;
Ap sirmo bārdu vergu daudz
Ar bijāšanu klusot strādā,
Un kaula suka maigi saudz
Tās kuplumu, par vilņiem gādā.
Un bezgalīgo ūsu gods
Tiek celts, tās notaļ iesvaidot
Ar austrumzemju smaržām
smalkām,
Lai gredzenos var glītos griezt.
Te pēkšņi, nez kur gadījies,
Pa logu spārnots pūķis talkā:
Dzelzs zvīņas dārd, un liesmo nāss;
Tad, pārsteigumā visiem skatot,
Viņš mirklī liecās lokos platos
Un Nalnā tad pārvērtās.
«Es sveicu amatbrāli viedu,»
Teic viņa, zemu palokās,
«Sen Mērapuna slavu giedu,
Nu sastapties reiz gadījās.

*Ir nejausts liktenis mums licis
Iet kopā- naida tekas tās;
Jo tev draud briesmas: tiešām tici!
Drīz negaiss tev virs galvas stās;
Bet mana sirds par jutu zaimu
Pēc atriebšanas sen jau klie dz.»
Ar vaibstu viltīgu un glaimu
Tai pundurkrupis roku sniedz:
«Ai cēlā Naīna! Šo domu
Un vienošanos sveicu es.
Mēs piesmiesim to nelgu Somu;
Bet viņš gan mani nebiedēs;
Vājš pretinieks man draudēs velti,
Jo ir man dīvains talismans:
Šai bārdā milzu spēki smelti,
Un pagaidām tā pieder man.
Kamēr tās sirmo matu klāsts
Nav cirsts ar vienu šķēpu baigu,
Nedz varonspēks, nedz burvju lāsts
Spēj draudot stāt pret manu vaigu
Un manu darbu postā gāzt;
Man paliks Ludmila uz laikiem,
Bet Ruslans dzīvs to nesastaps!»
Šnāc ragana ar smiekliem baigiem:
«Tam nolemts kaps! Tam nolemts
kaps!»
Trīs reizes dvašu pūš no vaigiem,
Trīs reizes kāju grīdā sper —*

Un puķi aizlido caur tvaikiem.
Tērps spožais zelta mirgu ber,
Kad burves iedvesmots burvis
Pie kājām gatavs vēlreiz mest
Tai, kuru sargā drošas durvis,
Pats sevi, ūsas, verdzenes.
Un dodas, izgreznojies koši,
Uz viņas galu bārda droši;
Ver durvis — klusums viņu sveic:
Tur kņazes nav. Viņš dārzā steidz,
Pa mežu skrien, gar žogu raugās,
Pie ezermalas, klinšu spraugās,
Zem tilta, visās lapenēs...
No kņazes it nekur ne vēsts!
Kā aprakstīt man viņa vaigu
Un dusmas, ierēcienu baigu!
Viņš trakā izmisumā sten
Un visu sardzi kopā dzen:
«Šurp, vergi, ātrākie par vējiem!
Lai uguns jūsu pēdās kūš!
Man Ludmilu šē sameklējiet!
Tūlīt uz vietas! Dzirdiet jūs!
Ja ne — es netērēšu vārdu, —
It visus nožņaugšu ar bārdu!»
Vai lasītājs man nejautās,
Kur daiļava ir palikusi?
Tā augu nakti brīnījās
Un raudāja, un smēja klusi.

No bārdas viņai bija bail,
Bet pēkšņi Mērapuns tai jocīgs
Bij licies; un, ja smiekli gail,
Tad reizē bailes nespēj mocīt.
Kad ausa rīts pēc rēģiem tiem,
Jo agri Ludmila bij kājās,
Un neviļus bij jāapstājas
Pie lieliem, dzidriem spoguļiem;
Un neviļus tai zelta mati
Virš pleciem baltiem jāpašķin;
Un neviļus jau roka pati
Tos nevērīgi pīnē pīn;
Tad nejauši pa rokai gadās
Ir tērps, ir greznais rotājums;
To uzgērbj; tomēr neatvadās
No spoguļiem; mazlietiņ skumst
Un turpat paraud; skatiens tumst,
Bet stiklā raugās nenoguris;
Un pēkšņi domas rosmi rod:
Tai prātā ienāk pielāgot
Sev Mērapuna naktscepuri.
Neviens te neredz; daiļavai
To pakert — tikai rokas sviediens...
Bet septiņpadsmit gados tai
Ikviena galvas sega piedien!
Un pielaikot arvien ir prieks!
Nem Ludmila un groza steigā —
Ūz pieres, taisni, šķērsu liek.

Tad ačgārni vēl sagriež beigās.
Kas nu? Ai seno teiksmu dīvs!
Gaist Ludmila no spoguļstikla!
Griež apkārt — tēls ir atkal dzīvs,
Stāv pati Ludmila tur bikla;
Liek ačgārni — un atkal gaist;
Nem nost — stāv spoguļi! «Nu
skaisti!

Paldies tev, burvi spocīgais!
Neviens vairs nespēs mani aiztikt,
Vairs briesmas mani neuztrauc!»
Un, priekā sarkstot, jaunā kņaze
Nem burvja naktscepuri mažo
Un ačgārni sev galvā mauc.
Bet laiks par varoni teikt vārdu,
Jo ilgi nemities nepiedien
Ap naktscepuri un ap bārdu,
Kad Ruslans pamests gluži viens.
Pēc bargās kaujas ar Rogdaju
Viņš cauri biežam mežam klīst
Un uzjāj kādu lielu klaju,
Kad sāk jau rīta gaisma svīst.
Ar trīsām Ruslans apkārt rauga:
Viņš stāv uz sena kaujas lauka.
Cik tālu saredz — bruņas rūš,
Un balo kauli, pīšļos grūst.
Guļ izmētāti stopi, makstis,
Gan segli, vairogs, zālē slēpts,

Vēl kaulu riekšā satverts šķēps;
No brunu cepures aug laksti,
Tur iekšā trūdošs galvaskauss;
Un tālāk milzīgs jātnieks nogāzts
Ar visu zirgu zemē snaust;
Tam apkārt smilgas rāmi lokās;
Dažs pīķis slejas, dziļi dzīts,
Stāv, slīpi ieurbušās, šautras;
Ikvienai kāts ar vīniem vīts,
Un tuvu liecas lapas kautras...
Dzilš klusums. Miers. Vien saules rīts
Dedz nāves laukā dzirkstis skaudras.
Ar skumju skatu lūkojas
Knazs apkārt, zirgu pieturējis.
«Āi drūmais lauks! Jēl saki — kas
Ar mironkauliem tevi sējis?
Kur zviēdra agrāk kumelš raitis,
Kas asinskaujā tevi minā?
Kur rodams vīru vārds un skaits,
Kas šeitān nāvi iepazīna?
Kādēļ tu klusē, drūmais lauks,
Ar aizmirstības kūlu klājies?
Varbūt ir mani turpu sauks,
Kur laiku tumsā pagaist gājiens.
Varbūt ir Ruslanu reiz klās
Tā velēnas zem klusām kļavām,
Un Bajāni uz stīgām savām
Par viņu dziesmas nedziedās!»

Bet atcerējās Ruslans drīz,
Ka "derīgs šķēps tam nepieciešams;
Kopš kaujas, kas vēl sirdi trīs,
Viņš jāj bez ieroča patiešām.
Viņš sāk pa lauku apkārt iet,
Pā krūmiem, mironkaulu kaudzēm;
Un bruņas, kur jau rūsa zied,
Un šķēpi, pīķi iesāk klaudzēt,
Ko lūkodams viņš pacilā.
Skarbs troksnis kluso stepi satrauc,
Viss brūk un šķind, kur ķeras klāt;
Ir beidzot vairōgs pīšļiem atrauts,
Vēl bruņu cepure un rags,
Bet šķēps neviens nav diezgan smags.
Viņš cilā tos un smilgas patrauc,
Ar vienu otru vēzējot;
Bet visi viegli tie un mazi,
Jo kņazs nav tāds kā daži kņazi —
īsts milzis, kādu reti rod.
Lai tomēr būtu kaut kas rokās,
Viņš pīķi ņem, kurš mazāk lokās,
Uz krūtīm krietnas bruņas klāj
Un tālāk savu ceļu jāj.
Jau vakars. Nobāl rieta sārtums;
Pār zemi, kas jau dusā rimst,
Ver zila migla krēslas vārtus,
Un debesmalā mēness dzimst.
Tumst stepē. Vientulīgu tekū

Jāj domīgs Ruslans. Nakts jau zilst.
Viņš pēkšņi redz: caur miglu milzt
Tām priekšā paprāvs kalna cekuls,
Un kaut kas baismīgi tur krāc.
Viņš tuvāk jā, vēl tuvāk — mana:
Nō kalna skan kā elpošana.
Bet Ruslanam ir mierīgs prāts,
Viņš vēro, uzmanīgi klausās;
Viens zirgs kļūst tramīgs, dreb un
ausās,
Sāk stāvus slieties, klusu krāc
Un nesper soli tumsā baismā,
Spurst krēpes nikni gaisā tam.
Tad mēness izpeld mākoņplaismā,
Un kalns kļūst skaidri saredzams:
Stāv priekšā mūsu jātniekam
Dižs brīnums blāvā mēness gaismā.
Kā vārdos krāsas lās lai dedz?
Kņazs milzu galvu dzīvu redz.
Tai acis dziļā miegā vērtas;
Tā krāc — un, augslu.gaisos svērtas,
Kust spalvas bruņu cepurei,
Kā milzu ēnas plīvodamas.
Tai mēness vizmu pāri lej,
Un drūmā stepe tai viss pamats,
Pār kuru slejas tā kā sargs
Un savā drausmīgajā daiļē
Stāv pretim Ruslanam kā bargs

Un milzīgs cilnis ceļa ailē.
Knazs pārsteigts dodas galvai klāt
Un grib no miega modināt.
Vispirms viņš apkārt jāj to vietu
Un noslēpumu apbrīno,
Zem pašas nāss tad zirgu pietur,
Ar pīķi pakutina to.
Un galva, viebdamās no snaudas,
Sāk žāvāties, ver acis, škauda...
Brāž viesulis no šķavu jāudas,
Un stepe bargā vētrā dim;
No ūsām, skropstām, uzacīm
Bars iztraucētu pūču ceļas,
Pār birzīm šķavu atbalss veļas;
Zirgs zviēgdāms danco, projām pūsts,
Pats jātnieks seglos gandrīz lūst;
Tad pārkonbalsī atskan sauciens:
«Kurp, neprātīgais varon, traucies?
Jāj atpakaļ, ja dzīvot prieks!
Man tevi aprīt — tīrais nieks!»
Pār plecu Ruslans skatās smīnot,
Ar varu zirgu valda ciets
Un lepni drasē izaicinot.
«Ko vēl tev? Taisies vien, ka tiec!»
Sauc galva, pikta jau patiesi,
«Lūk, uzgrūdis man liktens viesi!
Klau, vācies prom, kur klusāks kakts!
Es gribu gulēt, sen jau nakts,

Ardievu!» Ruslans drošsirdīgais,
To nievu dzirdot, dusmas gied
Un, jādams tuvāk iedomīgai,
Sauc: «Tukšā galva, klusu ciet!
Sens teiciens piestāv te uz mata:
Maz smadzeņu, kaut piere plata!
Es jādams diži nelielos,
Bet cīnā cērtu gabalos!»
Tad galva, saniknota īsti,
Sāk sašutumā elpu rīstīt,
Un dusmās piepampst viņas vaigs;
Ku uguns zibšņo acu skati,
Dreb putas lupas, vērtas plati,
No ausīm, nāsīm ceļas tvaiks;
Tad pēkšņi visā savā spēkā
Tā iesāk kņazam pretim pūst;
Un zirgs ka skaidā straumē lēkā
Un sprīžiem vien uz priekšu kļūst;
Viņš turas godam šajā dēkā,
Bet nespēj vētru veikt, kas plūst
Tam pretim kā ar viesuļvālu;
Viņš stepē projām auļo tālu,
Tur atpūšas un spēkus gūst.
Tad jātnieks mēģina no jauna —

To atkal atsviež pūtiens tvirts,
Bet galva viņam pakal nirdz
Un, smiekloš rēcot, gānās ļauna:

«Ai varoni! Ai spēka virs!
Kurp steidzies? Lēnāk! Gaiss ir tīrs!
Tā skriedams, laužīsī vēl sprandu;
Nem drosmi, jātniek, nav kur steigt,
Ķaut reiz ļauj baudīt tavu sklandu,
Kamēr vēl zirgs nav gluži beigts.»
To sacījusi, mīlzu mēli
Tā izkar, mēdīt sāk un splaut,
Bet Ruslans, naidu sirdī smēlis,
Tai klusēdams ar pīķi draud,
Tad spēji atvēzē — un asmīns,
Pa gaisu mests ar kaujas prasmi,
Jau nekaunīgo mēli šķel.
Un asins šalts no mutes baigās

Ar karstu vilni zemi svel,
Deg sāpes savalbītā vaigā,
Un zudis ir viss lielīgums;
Grauž dzelzi galva nobālusi
Un knazā skatās apstulbusi.
Tā dažkārt gadās redzēt mums,
Kā Melpomenas skolnieks vājāks
Uz skatuves jūt krampjus kājās;
Tad, pēkšņi izsvilpts, stāv kā stabs
Un viss tam priekšā tumst kā kaps;
Viņš mirklī aizmirst visu lomu,
Dreb, galvu nodūris, un trīc,
Un apklust, nevaldīdams domu
Un pūļa smieklu pavadīts.
Knazs, apmulsumu izmantodams,
Kā vanags galvai virsū dodas,
Jau ieskrējiēnā roku ceļ
Un, nievu atmaksādams sūri,
Dzelzs cimdā tērpto smago dūri
No visa spēka vaigā zvel.
Un sitiens satrauc stepes tāli,
Visapkārt asins putas šļāc
Un šķīst pa rasas pilno zāli,
Un galva līgojas kā vāts,
Tad gāžas, ripo dunot tālu,
Dzelzs ķivere vēl dobji klauz.
Un atmirdz tur, kur galva bija,
Šķēps varens, spožs, kā staru skauts.

Prieks kņazam sejā atplaiksnīja;
Viņš šķēpu tver un aši vien
Pā asiņaino zāli skrien
Pie galvas klāt ar ļaunu gribu —
Tai degunu un ausis cirst;
Jau vēzienā kā dzirkstis birst
No asmeņa ar baigu zibu —
Kad pēkšņi kņazā rimst viss naidis:
Viņš dzird, kā galva lūdzot vaid...
Laiž Ruslans šķēpu lēnām lejup,
Vairs dusmu sārtums nededz seju,
Beidz atriebības slāpē kaist
Tam sirdī žēlu atvaldzētā:
Tā ledus kUSDams irst un gaist
Zem karstiem saules stariem sētā.
«Tu mani pārmācīji, draugs,»
Teic galva, nopūzdamās sūri,
«Bij pelnīts belziens tavs ar dūri
Par tukšo lielību; nu augs
Tev padevīgums mans un staros;
Bet esi cēlsirdīgs jel, varon!

Nav izsmejams mans sājju trauks.
Reiz arī man bij augums jauks!
Sev asins kaujās līdzinieku
Nekur es nevarēju rast,
Bet paša brālis, Jauns un mazs,
Man dzīvi laupīja un prieku!

*Ai ļaunais viltniek Mērapun!
Trūkst taviem briesmu darbiem
vārdu!
Posts visai ģimenei, šis suns,
Sīks punduris ar milzu bārdu,
Kopš mazām dienām sāka skaust
Viņš manu brīnumaino stāvu
Un ļaunu viltu sāka aust;
Tam sirdi naida domas skāva.
Es allaž biju naivs mazliet,
Kaut diža auguma; bet viņam —*

Tāds mērs, ka vai zem naga spied,
Bet velna prāts un velna dzīnas.
Turklāt vēl, zini, posts man tāds,
Ka viņa brīnumbārdā krāts
Ir dīvains spēks; tās ļaunā vara
Tam visus burvja darbus dara —
Un, kamēr vien viņš bārdu nes,
Nav bailu tam uz pasaules.
Lūk, reiz viņš man jo draudzīgs teica
Ar viltus mēli: «Klausies, brāl,
Ir svarīgs varoņdarbs tev veicams:
Es melnās grāmatās tiktāl
Te atklāju, ka austrumpusē
Aiz kalniem, tur, kur jūras šalc,
Guļ velvēs, kas kopš mūžiem klusē,
Kāds šķēps, ar brīnumspēku kalts;
Es zintls atminēju miņu,
Ka lemts ar kādu ļaunu ziņu,
Lai skartu mūs šis zobens plats
Un nestu abiem pazušanu:
Man nocirtīs viņš bārdu manu,
Tev — galvu; tad nu redzi pats,
Čik svarīgi mums pašiem glabāt
Šo ieroci, kur ļaunums mīt!»
Nu, ko? Daudz prātot nav man dabā
Es teicu: «Varu kaut tūlīt
Līdz pašai zemes malai doties.»
Es steidzu priedi plecā celt,

Uz otra — brāli liku toties,
Lai ceļā padomu var smelt;
Tai devos droši tālā klaidā
Un gāju, gāju vienā laidā;
Un, kai par spīti pareģiem,
Es laimīgi līdz kalniem tiem
Jau nonācu un pāri tiku.

Drīz uzgājām mēs velves tās —
Es abas rokas darbā liku —
Un tiešām šķēps lur atradās.
Bet, lūk, te sākās posta brīdis;
Mums savā starpā cēlās strīdi —
Un jāatzīst, ka bij par ko:
Kam valdīt šķēpu vareno?
Es strīdējos, un pundurs kaisa;
Tā brēcām ilgi; beidzot šis
Kļūst rāms un mierīgs; nelietis
Arvien it laipni cilpu raisa.

«Sācis strīds nav vīru cienīgs veids,»
Tad Mērapuns man svinīgs teic,
«Ar to mēs neslavu sev darām,
Jo prāts liek saticīgiem būt;
Lai izlemj liktens lāmā garā,
Kam šķēpu valdīšanā gūt.
Pie zemes abi liksim ausi
(To neizgudros prāti gausi!),
Kam laime pirmām zvanus ģist,
Tam šķēpu vienprātīgi ļausim.»

To teicis, manās zemē krist.
Es, muļķis, pakaļ nepaliku;
Nu, guļu, nedzirdu neko;
Sak, pāga: piemānīšu šo!
Bet pats jo rūgti piekrāpts tiku.
Viņš klusi, velns, bij piecēlies,
Uz pirkstgaliem man piezadzies
No mugurpuses; atvēzējās,
Kā zibsnis asmens steidza kost,
Un, pirms bij atskatīties spējams,
Jau galva man no pleciem nost —
Bet kāda pārdabiska vara
Liek palikt lajā dzīvam garam.
Mans ķermenis ar zāli klāts,
Guļ svešā malā neapbedīts,
Kur tikai zvērs kāds iemūk medīts,
Bet galvu ļaunā kupra prāts
Surp pārnesa, lai dūsmās nedīc,
Bet mūžam sarga šķēpu to,
Ko tu, draugs, sodiēn iemanto.
Ai varon, liktenis tev vēlīgs!
Nem viņu — un lai dievs tev žēlīgs!
Var gadīties, ka ceļodams
Tu burvi bārdaino kur mani, —
Tad, lūdzams, neaizmirsti mani,
Par ļauno viltu atrieb tam!
Tad beidzot gūšu mieru jauku
Un šķiršos no šīs pasaules;

*Un karstā pateicībā es
Tad aizmirsīšu tavu pļauku.»*

CETURTAIS DZIEDĀJUMS

*No rītiem mozdames arvien
Es priecīgs saku: dievam slava,
Ka mūsu laikos vairs, nudien,
Tik pārāk daudz to burvju nava.
Turklāt — lai atzinība tiem! —
Bez baiju precēties mēs varam:
Tie neuzbrūk vairs laulātiem,
Un jaunavām tie nepieskaras.
Bet ir gan gluži citi burvji,
Pret tiem man ienaids sirdī aug:
Smaids, zilas acis, ziedu kurvji
Un maīga balss — jel sargies, draugs!
Tiem netici — tie viltus pilni!
Un vairies to tāpat kā es;
Bēdz, juzdams saldās indes vilni, —
Un dusai meklē vienatnes.
Tu dzejas ģēnijs brīnumainais,
Kas tēlo senas teiksmu ainas
Par mīlu, velniem, nopūtām —
Gan pazemē, gan paradīzē!
Tu, manām vārsmām nerātnām
Sens paraugs būdams šādā vīzē,
Jel piedod, Orfej, šoreiz tām,
Ka savā rotaļīgā stāstā
Tev pēdās lieku vinām steig
Un senās liras melu klāstā*

Jel graudu patiesības teikt.
Ir dzirdēts, draugi, teikā žēlā,
Ka velnam reiz kāds laundaris
Pats sevi sākumā, bet vēlāk
Ir savas meitas pārdevis;
Kā redzēts upurdevas dodam
Un gadiem ilgi gavējam,
Kā, grēkus sūri nožēlodams,
Mīļš kļuvis kādam svētajam;
Kā miris viņš, bet meitas miegā
Guļ visas daļās divpadsmit;
Un, klausoties šai stāstā liegā,
Sirds mums vēl šodien strauji sit —
Kad redzam valdzinošās baismas,
Kur laundaris kā lāstu nes
Pats savu grēku un bez gaismas
Mīt nevainīgās meitenes.
Tām līdzī asaras mēs lējām,
Gar drūmo pili staigājot,
Un līdzjūtībā iemīlējām —
It visu gatavi tām dot;
Pats Vadims sirdij piesaukts tapa,
Un redzējām, kā mostas tās,
Un visas svētās nožēlās
Iet allaž lūgt pie tēva kapa.
Bet.. vai tas spējams?. . Sarksti, lapa!
Sis tikums — viltus vien un nieks!
Es patiesību vēstīt gribu,

Un Ratmirs būs man liecinieks.
Uz dienvidiem viņš jā, un prieks
Tam acīs mirdz ar spožu zibu,
Jo Ludmilu viņš panākt cer
To pašu dien. Bet vakars sārto
Jau upes krastu, tumst ik cers,
Un tāles pagaist miglas vērtos;
Skats velti tukšā klajā tver.
Vēl pēdējs rieta stars pār siliem
Kā spožu zeltu pāri lej,
Kad garām klinšu blūkiem ziliem
Viņš jā un lūko naktsmītnei
Starp kokiem piemērotu vietu.
Viņš izjāj ielejā un redz:
Tumst diža pils uz klints pret rietu,
Tās četrus stūrus torni sedz;
Un jaunava uz augstās sienas
Kā gulbis padebešos viena
Tur, blāzmas apspīdēta, iet
Un klusā krēslā dziesmu dzied,
Kas tikko sadzirdama sienas.
«Jau tumsa lejās ēnas liek,
No vilņiem dzestrums vējo skaudrāk.
Jau vēls, ak jaunais ceļinieki
Nāc tveries mūsu namā jautrā!
Še naktī maigi auklēs miegs,
Bet dienā celsim dzīru traukus;
Jel nāc uz saderību jauku,

Jel nāc, ak jaunais ceļinieks!
Še daiļavas tev skūpstus sniegs,
Še vērsies tev viss mīlas plaukums.
Jel nāc uz satikšanos jauku,
Jel nāc, ak jaunais ceļinieki
Kad ausmā izbaudīts būs prieks,
Ar kausu pavadīsim draugu.
Jel nāc uz sadraudzību jauku,
Jel nāc, ak jaunais ceļinieks!
Jau tumsa lejās ēnas liek,
No viļņiem dzestrums vējo skaudrāk.
Jau vēls, ak jaunais ceļinieks!
Nāc, tveries mūsu namā jautrā!»
Tā viņa dzied, tā viņa sauc,
Un jaunais hans jau vārtu priekšā;
Bars daiļavu tam pretī trauc
Un laipni aicina to iekšā;
Ar valdzinošām valodām
To visas lenc un vada maigi;
Kvēl kairi skatiens glāstošs tām,
Bet divas zirgu aizved naigi.
Iet greznā pili jaunais hans,
Tam līdzī meiču balsis skan:
Nāk ķiveri tam noņemt viena,
Slej otra vairogu pie sienas,
Jau trešā šķēpu noliek nost,
Steidz cita bruņas valā jozt.
Dzelzs vietā dōs tam tērpju maigu,

Bet visupirms vēl viesi ved
Uz pirti — mazgāt tīru vaigu —
Un stipru garu lāvā met.
Šlāc sudrabbālās ūdens dzidri,
Bērž gurdos plēcus divieli mitri;
Uz paklāja, kas solu sedz,
Hans padevīgs un gurdens gulstas;
Sev apkārt jaunavas viņš mulstam
Caur garaiņiem un krēslu redz;
Tās, kautri plakstus nolaidušas,
Puskailas, maigā rūpībā
Ap hanu pulkā apstājušas,
Nirb kārdinošā daiļumā.
Ar mīkstu bērza slōtu vāri
To dažā sautē, vēdinot
Jo karstu tveici miesām pāri,
Bet cita steidzas atsvaigot
Tam locekļus ar rožu sulu
Un kuplos matus tāpat gulus
Jau dārgās smaržās izskalo.
Hans varonīgais jūsmā kvēlā
Sen aizmirsis ir jūtas cēlās
Pret Ludmilu visdaiļāko;
To salda vēlēšanās apņem,
Un skatiens, apkārt klīzdams, mirdz;
Jau, atdodamās kaisliem sapņiem,
Tam kūst un kvēlo karstā sirds.
Bet, lūk, jau nāk no pirts viņš, plānās

Un vieglās ietērpts samta drānās;
Visapkārt daiļavas; starp tām
Sēž Ratmirs krāšņā mielastā.
Es Homērs neesmu: viņš vienīgs
Reiz dzīres prata apdziedēt,
Kur grieķu varoņi bij klāt
Un kausos šļāca dzēriens cienīgs.
Es mīlāk dziedu kā Parnī
Un lirai draiski skanēt lieku
Par kailumu nakts pavēnī
Un maigās mīlas skūpstu prieku!
Stāv klusā mēnesnīcā pils;
Es redzu attālāku telpu,
Kur Ratmirs nemierīgu elpu
Dveš miegā; apkārt ēnas zilst;
Kairs sapnis sārto viņa vaigus
Un mirklī visu seju dedz;
Kaist lūpas, it kā skūpstu maigu
Tam pāri kādas citas sedz;
Viņš elso, lūpām gaisu tvarsta,
Viņš visas redz — un pēkšņi tver,
Pie krūts sev kļaudams segas karstas.
Tad klusumā kāds durvis ver;
Čīkst grīda, greizsirde, zem kājām;
Lūk, mēnesnīcas gaismā vājā
Un sudrabainā klusi sper
Tur soļus jaunava ar trīsām.
Jel gaisti, sapņu saldums zagts!

Draugs, mosties — tava ir šī nakts!
Jel mosties — laimes stundām īsām!..
Pie gultas viņa klusu slīd;
Viņš elso, kāirā sapnī grimis;
Pār malu segas lejup krīt;
Bez skaņas, elpu aizturot,
Stāv jaunava pie viņa gultas
Kai Diāna, kas mīlās bultas
Ar viltu mērķi raidīt prot;
Tad nošalc drānas, krokās kultas,
Zib celis balts; tas vietu rod
Uz gultas malas; noliekdamās
Pār laimīgo, tam kļaujas klāt
Un elso, kaislē iedegdamās;
Ar skūpstu steidz to modināt..
Bet, draugi, lira nevainīgā
Šai vietā kautri apklust man,
Un balss arvienu mulsāk skan;
Lai paliek Ratmirs; citām stīgām
Ir jāturpina dziedājums:
Par Ruslanu laiks domāt mums,
Par varoni visvaronlgo
Un mīlētāju uzticīgo.
No smagās kaujas guris, dus
Viņš milzu galvas ēnā droši;
Un, dziļā miegā grimis, klus,
Līdz rīta blāzma sārto koši
Jau ausmas malā mākoņus;

Jau zeltī pirmie saules stari
Kā kalnam galvai virsotnes.
Tad Ruslans celas, kumeļš sparīgs
Kā bulta tālāk kņazu nes.
Un dienas rit; sen pavasaris
Jau projām; kokiem lapas krīt;
Un druvas rudens zeltā spīd;
Jau mežos salti vēji rājas,
To auros putnu balsis gaist;
Pār kalniem smaga migla klājas,
Nāk ziema — Ruslans allaž kaist,
Un allaž tālāk redz to jājam
Uz ziemeļiem; un katru rit
Tam jauni varoņdarbi krājas:
Gan spēkonis dažs pieveikts krīt,
Gan ragana, gan milzis negants;
Bet, mēnesnaktls jādams, redz
Viņš: sapņu migla visu sedz;
Un zem šīs zaigās burvju segas
Uz zariem laiski nāras zviln
Un šūpojas, un kairi smaida,
Un vilina; gaisis kaismes pilns,
Un mēmas skavas visur gaida...
Bet, kādas varas pasargāts,
Viņš pārvar briesmas, kaisli māc
Un nevēro tās ēnas zilgas;
Tam sirdī tikai vienas ilgas,
Vien Ludmilu tver viņa prāts.

Bet ko gan mūsu kņaze dara,
Kā klājas daiļai Ludmilai,
Kopš naktscepures brīnumvara
Pret burvi palīdzēja tai?
Tā neredzama pēkšņi kļuva
Un klainā skumja tālu, tuvu
Pa krāšņo dārzu alejām;
Par draugu domā nopūšoties
Un sapņo acīm valējām:
Lauj bieži valū ilgām tām,
Kas sirdij Kijevā liek doties,
Ar tēvu, brāļiem apmīloties,
Gan draudzenītes jaukās skaut,
Gan auklei klēpī galvu kļaut —
Ir aizmirsts gūsts un atšķirtība!
Bet sapņu brīdis ir tik īss...
Nāk atmoda un bezcerība,
Un kņaze atkal skumja klīst.
Bet ļaunā burvja vergi bailēs
Dien, nakti skraida dārza ailēs,
Ne mirkli mierā nerimstot;
Tie meklē gūstekni kā dzelti,
Skrien, saukā — pilī, mežā — velti,
Nekur tie kņazi neatrod.
Bet Ludmilā tos kādreiz joko:
Tā birzī pēkšņi parādās
Bez cepures; stāv šmaidot kokos
Un draiski sauc: «Šurp, rotaļās!»

Un barā visi metas vajāt,
Bet viņa pēkšņi acīm gaist
Un klusi sānis pabēg klajā,
Bet gūstītāji dusmās kaist.
Bij viņiem allaž jāsaskaras
Ar viņas pēdām še un tur:
Gan auglis sārts, kā burves burts,
Ar troksni pēkšņi zūd no zara,
Gan ūdens lāses saulē spurdz,
Tās šlaksta neredzama vara;
Tad zināja: to kņaze dara —
Tā mazgājas vai ēd, vai dzer.
Pa naktīm viņa ciedrā kāpa
Vai bērzā, zārs kur ciešāk tver,
Lai miegs tai gurdos plakstus ver;
Bet velti atdusas tā slāpa —
Pie vīra allaž domas skrien,
Līst asaras, un žāvas moka;
Un tikai ausmā reti vien
Tā vieglā snaudā galvu slien
Pie sava glābēja — pie koka.
Bet, tikko gaisma krēslu veic,
Pie krituma jau kņaze steidz
Un strūklās mazgājas un peldas:
Pats pundurs reiz caur ausmas zeltu
Pa logu redzēja no pils,
Kā, neredzamu sauju smeltas,
Pa gaisu ūdens strūklas zilst.

Bet kņaze, savu skumju dzelta,
Līdz jaunai naktij klaiņo tā
Pa dārzu gaitā ierastā;
Un dažkārt dzird pie novakara,
Kā dziesmā balss tai jauki trīc;
Un dažkārt birztaļā uz zara
Rod vainagu, kas viņas vīts,
Rod peršu šalles zīda skaras,
Guļ mutauts pieraudāts tur glīts.
Tad burvis, launas kaisles kveldēts
Un īgnuma un dusmu dzeldēts,
Bij lēmis beidzot cīņu sākt —
Reiz kņazi tvert, tās spītu deldēt.
Tā klibais Kalvis Lemnosā
Pēc laulībām ar viltu sāk
Lenkt tīklos daiļo Kitereju;
Un jautriem dieviem atklāj tas,
Kur Afrodītei atrodas
Viss maigums, kuram veltī dzeju...
Lūk, kņaze lapenītē skumst
Pie loga vēsā marmorēnā;
Visapkārt lapu zaļums tumst,
Un vējiņš zarus loka lēnām,
Aiz kuriem ziedos pļava plaukst.
Dzird pēkšņi saucam: «Mīlais
draugs!»
Un Ruslanu redz ceļu pētām:
Tie viņa vaibsti, augums, stāvs,

Bet bāls tam vaigs un skatiens blāvs,
Un gurnā asiņaina rēta.

Dreb kņazei širds; zūd mirklis prāvs:
«Tas Ruslans!.. viņš.. Patiešām
Ruslans!»

Steidz gūstekne pie vīra klāt,
Bet raudās nespēj parunāt
Un grīļojas kā smilga kusla:
«Tu šeit... Tu ievainots...» — un
skauj:

Ak šausmas... parādība pagaist!
Stāv kņaze tīklos; linums rauj
Tai cepuri no galvas smagais,
Un barga balss to bailēs dedz:
«Būs viņa mana!» — un jau redz
Sev kņaze burvi acu priekšā.

Te jaunava ar vaidu krīt
Bez samaņas — un sapnī slīd
Kā maigā sargātāja riekšā.
Kas gan ar kņazi tagad būs!
Ak, briesmu škats: trīs burvis līkais

—
Pie jaunavīgās dailes kļūst
Jau rokas glāstiens nekautrīgais!
Vai tiešām viņš te laimi gūs?
Klau... pēkšņi steidz kāds tauri pūst,
Sauc burvi kaujā sauksme baiga.
Tad pundurs, satraukumā bāls,

*Liek kņazei cepuri uz vaiga.
Skan atkal taures pūtiens tāls!
Un, bārdu pāri pleciem metis,
Viņš lido nezināmam pretī.*

PIEKTAIS DZIEDĀJUMS

*Ak vai, cik kņaze jauka man!
Tās tikums cienīgs vainagoties:
Tā jūtīga un kautra gan,
Un uzticīga arīdzan,
Mazlietiņ vieglprāte... bet toties
Tās vārds jo mījāk sirdij skan.
Ikreiz no jauna savaldzināt
Ar savu jaukumu tā māķ;
Tad sakiet: kā var prātā nākt
Ar Delfīru to salīdzināt?
Ir vienai dabas dārgums rets,
Kas apbur skatienus un sirdis;
Smaids, solis, balss, kas auklē dzirdi,
Viss mīlas liesmu krūtīs dedz.
Bet otra — huzārs brunčos vecs,
Vien ūsu trūkst — sāks tūdaļ tirdīt!
Ir laimīgs tas, kam vakarā
Ir zināms kaktiņš kluss un rāms,
Kur smaidot Ludmila steidz pretī,
Par mīlo sauc un piekļaujas.
Bet ticiet: laimīgs arī tas,
Kurš bēg no Delfīras — un reti
Ar viņu ir pat pazīstams.
Bet tēmatš cits mums runājams!
Kas taurēja? Kas iedriktējās
Uz nāves kauju burvi saukt?*

Kas lika bārdai gaisos traukt? —
Jā, Ruslans. Deg viņš alkā spējā
Reiz atriebt ļaundarim. Stāv vējā
Pie viņa drūmās kalna pils
Nu varonis un taurē bargi;
Zirgs nepacietīgs cīnai svilst
Un sniegu kārpa. Klusē sargi.
Kņazs burvi gaida. Pēkšņi ker
Tām tēraudkiveri smags sītiens;
Škiet, skaidrā gaisā pērkons sper,
Un trāpa galvu zibens kritiens;
Dzirkst acīs Ruslanam kā guns,
Viņš paskatās — virs galvas tieši,
Ar baigu vāli draudot cieši,
Tam lido pāri Mērapuns.
Kņazs vairogu tam pretim slēja
Un šķēpu dusmīgs atvēzēja;
Bet bārda mirklī plīvo nost
Un spēji nozūd mākoņos;
Tad lejup brāž ar jauņu sparū.
Bet Ruslans veikli zirgu triec —
Un kupenā ar visu svaru
Krīt burvis — un tur sēž kā miets.
Nav varonim te domu garu —
No zirga lec, pie burvjā skrien,
Aiz mīlzu bārdas kupri satver;
No sniega pundurs krākdams lien,
Tad pēkšņi bārdu plaši atver —

Ar visu kņazu aizlido
Un augstū, augstu gaisos ceļas...
Zirgs tramīgs ilgi vēro to;
Pār tumšiem mežiem viņi veļas,
Virs kalniem miglai cauri smēlas,
Vējš tos pār jūras dzelmēm sviež;
No sastinguma krampjus juzdams,
Kņazs bārdā turas nepiekusdams —
Ar stipru roku grīstē griež;
No smagās nastas gauži tUSDams,
Par krievu spēku brīnoties,
Teic burvis Ruslanam ar viltu:
«Kņaz! Kādēļ gan mums kildolies?
Ir labāk uzcelt miera tiltu;
Man tava varonība tīk,
Tālab ar mieru esmu līgt,
Bet tikai gan ar vienu runu...» —
«Ciet klusu, viltnieki Cīņā stāj!»
Kņazs pārtrauc to: «Ar Mērapunu,
Kas manas sievas laupītājs,
Nav Ruslanam nekas vairs līgstams!
Šis šķēps būs sods tev, zaglim nīstam;
Līdz pašām zvaigznēm vari jozt,
Bet bārdū cirtīšu tev nost!»
Jūt burvis bailes sirdī līstam;
Viņš mēmi nogurumu cieš
Un īgnās dusmās velti sviež
Pa gaisu bārdū, rauj un krata:

Kņazs vaļā nepalaiž ne mata,
Aizvien vēl ciešāk grīstē griež.
Tā divas dienas burvis skraida,
Bet trešā nolūgdamies vaidā:
«Ak varon, žēlo! Elpu spiež!
Sirds stāties draud ar katru dvesmu;
Jel atstāj dzīvu, tavs es esmu!
Kur teiksi — zemē laidīšos...»
«Ahā, reiz rokā! Zinām šos!..
Liec galvu krievu spēka priekšā!
Pie Ludmilas nes burvju riekšā.»
Un padevīgi Mērapuns
Nes varoni uz mājas pusi;
Viens mirklis — un jau kalnos klusi
Tie drūmos stāv, kur ledi dun.
Te Ruslans šķēpu tver bez vārda,
To, kas reiz mūlzim kļuvis posts,
Ar brīvo roku satver bārdu
Un vienā mirklī nocērt nost.
Tad saka nesaudzīgi: «Jūti
Nu, briesmoni! Kur bieds tavs bij?
Kur spēks?» Un, lepni sliedams krūti,
Ap kiveri sev bārdu vij;
Tad svilpdams kumeju sauc savu;
Tas tūdaļ, jautri zviēgdams, klāt;
Kņazs punduri ar kauna slavu
Bāž seglu somā pārdomāt,
Bet pats, ne mirkli nezaudējot,

Pa taku kalnā augšup jāj,
Kur burvja pils no klintīm māj;
Sirds kvēlo, pilna prieka spēja.
Pie ķiveres tam bārda vējō
Par zīmi bargai uzvarai;
To vergi redz — un mirklī raibs
Skrien moru pulks no malu malām,
Skrien verdzenes — tad visi gaist
Kā putnu bars, kas valā laists;
Kņazs paliek viens pils zāles galā —
Iet tālāk, mīļo sievu sauc —
Bet tikai atbalss skan kā alā,
Un paša soļi velvēs kladz;
Kņazs satraukumā dreb kā salā —
Uz dārzu durvis vajā rauj —
Un iet, un iet arvienu tālāk;
Deg izmisums jau vaigā bālā,
Jo viss ir kluss: bez skaņas kjauj
Pār tukšām lapenēm vējš zarus,
Redz klajā pļavā ziedu barus,
Bet Ludmilas nav it nekur,
Un nedzird viņas balsi skanam.
Kņazs vairs ne gaismu nesamana,
Viņš akli raugās šē un tur,
Un pēkšņi dzimst tam doma drūma:
Var gūstā pienākt stunda kļūma...
Viens mirklis.. vilņi... Domas tās
Kā dzelme dziļas. Mēmās sāpēs

Stāv varons dārza marmorkāpēs
Un, bailu pārņemts, grīļojas.
Sirds sāstingst tā kā akmens cieta,
Tumst prāts, deg uguns, dzīslās lieta,
Un mīlas izmisums jau drīz
Kā inde strāvo asinīs.
Šķiet, dailās kņazes ēna blaku
Tur stāv, uz lūpām lūpas kļauj..
Un pēkšņi baigs, ar kaismi traku,
Kņazs dārzā skrien un visu grauj;
No klintīm blukus šķeļ kā aukā
Un Ludmilu bez prāta saukā,
Ar šķēpu visu skalda nost;
Krīt lapenes, un birzis gāžas,
Brūk tilts, un dambis valā vāžas,
Visapkārt kailums baigs un posts!
Bet kalnos atbalss tālu brāžas —
Ir nācis pērkons zemi post.
Šķēps karsts jau nokaitis kā ēzē,
Viss dailais dārzs guļ sadragāts,
Bet neprātīgais tikai vēzē,
Lai būtu upuris vai kāds,
Un brīžiem tukšu gaisu kapā...
Te pēkšņi cirtiens nejaušs ķer
Virš kņazes cepuri, un lapās
Tā krīt, kur dadži viņu tver...
Gaist mirklī burvestība kļūma,
Guļ tīklos Ludmila zem krūma!

Pats neticēdams acīm, kņazs,
No negaidītās laimes slāpdams,
Pie kājām zemē nometas
Tai, kuru gūs, vai peklē kāpdams;
Viņš skūpstas rokas, tīklus rauj
Un prieka raudām vaļu ļauj.
Sauc vārdā — kņaze nedzird miegā,
Tai acis aizvērtas ir ciet
Un lūpās kaislas ilgas zied,
Ceļ karsta elpa krūtis liegās.
Ir Ruslans gatavs te vai mirt
Un domā atkal drūmu domu. .
Tad pēkšņi tālu balsi dzird,
Dzird savu sirmo draugu Somu:
«Kņaz, saņemies! Un mājup jāj,
Kaut Ludmila vēl dus pa ceļam;
Tavs spēks ir mīlā neizsmēlams,
Ja sirds tev uzticību krāj.
Gan pērkons šķels to, kas no ļauna,
Un zemē klusums iestāsies —
Un kņaze Kijevā tad ies
Un Vldimira priekšā jauna
No burvju miega modīsies.»
To dzirdot, kņazam spēki rodas,
Viņš sievu maigi klēpī kļauj
Un drīz no kalna lejup dodas
Ar dārgo nastu, steidzot straujš,
Kur kumeļš zviedz pie saites grodas.

Ar burvi somā rāms un kluss
Sāk ceļu Ruslans; liegi dus
Tam rokās Ludmila — tik svaiga
Kā rīta rasā mazgāts zieds;
Lūk, varonim pie pleca liec
Tā galvu mierīga un maiga.
Guļ matu pīnes gredzenā,
Kluss vējiņš cirtās mīksti glaužas;
Klau, nopūta no krūtīm laužas!
Un mirklī vaigos sārtums nāk —
Kā divas karstas rozes aužas!
Sirds mīlā kņaza tēlu jauš,
Tam pieder kairo sapņu šūpas;
Un vīra vārdu čukstā pauž
Tad saldā kaislē viņas lūpas...
Kā noreibumā jaunais kņazs
Šīs ilgas viņas elpā manā:
To saka sārtums, nopūtas
Un krūšu kvēlā viļņošana...
Tā vien pa kalniem, ielejām
Jāj caurām dienām, naktīm jā
Uz priekšu Ruslans neapstādams.
Vēl tālutāl līdz mērķim kādam,
Bet viņa guļ. Un jaunais kņazs —
Vai tiešām, kaislē degdams, tas
Bez mitas cieta, sevi rādams,
Un sievu prata sargāt vien?
Vai, mākdams vēlēšanos biklu

Un kopdams atturību tiklu,
Viņš tikai sapņu dārzos brien?
Kāds mūks, kās tāliem pēcniekiem
Šo nostāstu caur laiku miglu
Ir saglabājis, apgalvo,
Ka neesot viņš skāris to.
Es ticu! Bauša nedalīta
Nav tīkama, nedz arī glīta:
Vien divatne mums laimi dod.
Nē, ganes! Dailās kņazes dusa
Tam nebij līdzīga, kāds jums
Mēdz dažkārt uznākt gurdenums
Un snauds zem ziedu krūma klusa.
Es zaļu mauru atceros
Un apkārt bērzu birzi liegu,
Un klusos krēslas brīžus tos,
Un Lidas aizdomīgo miegu...
Nē, pirmais mīlas skūpstis un tāds,
Kad mute tikko muti jauta,
Draugs, nespēja to modināt
No viņas pacietīgā snauda...
Bet nu ir diezgan saplāpāts!
Kādēļ lai mīlu atcerētos?
Tās skumību un priekus lētos
Sen aizmirsusi sirds man sveikt;
Sauc mani ceļos neredzētos
Kņazs, Ludmila un burvis veikts.
Guļ viņu priekšā plašas lejas,

Kur tikai reta egle zilst;
Bet iztālēm pār klaju milst
Tur vientuļš kalns un augstu slejas
Pret gaiši zilām debesīm.
Sāk Ruslans vērot... Kumel, raitāk!
Drīz milzu galvai piejāsim.
Zirgs auļo tuvāk straujā gaitā,
Un brīnums skaidri redzams kļūst:
Tai acis blenž ar tukšu skatu;
Kā meži melnie mali plūst
Un veldrē krīt pār pieri platu;
Bez dzīvības tumst milzu vaigs,
Ar svina pelēkumu sedzies;
Milst mute pavērtā, kur dedzies
Ir zobu rindās mirdzums baigs..
Pusdzīva dziļā nāves domā
Bij galva grimusi pašlaik,
Kad Ruslans pieauļoja svaigs
Ar kņazi klēpī, burvi somā.
«Sveīks, galva!» priecīgi viņš sauc.
«Es klāt! Tavs nodevējs ir rokā!
Lūk, te: bez bārdas gūstā lokās!»
Šie vārdi galvai mieru trauc,
Tā pēkšņi it kā atdzīvojas,
Sejs mirklī tumši nosārtojas;
Tā paskatās — un briesmīgs vaids
Tad satrauc drūmo stepes tāli:
Tā pazīst to, kas drasē raitis,

Un šausmās pazīst savu brāli.
Tai nāsis piepampst, pēkšņi kaist
Kā uguns vaigos dusmu kvēle;
Zib skatā bargums pēdējais,
Un velti vārdus meklē mēle.
Tad galva mēmi zobus griež,
Tai izvalbītās acis zaigo,
Līdz beidzot pāri lūpām spiež
Kā vaidienu, kā lāstu baigu.
Jo bija jau tas brīdis klāt,
Kad viņas mokām beigas nāca;
Drīz dzīsa kvēle mirklīgā
Un smagā elpā galva krāca;
Lūk, skatiens pārvērsts sānis riet,
Un kņazs un pundurs pēkšņi vied —
Pār galvu nāves ēna mācas,
Un apņem viņu mūžīgs miegs..
Kluss varons jāj ar šķēpu rieksā;
Dreb seglu somā negantnieks;
Bez elpas sarāvies tur iekšā,
Viņš melno magu mēlē liek
Pēc lūgsnas lūgsnu jodiem priekšā.
Pie upes, kurai lēzens krasts,
Pie upes, kurai vārda nava,
Gumst sila ēnā neparasts
Un dūmains namiņš; laivas masts
Tur līcī slejas; kalnā drava.
Gar niedrāju, kas saulē žūst,

Te lēni klusa straume plūst
Un dēļu laipas viegli skalo,
Un tikko sadzirdami čalo,
Kad klaidumā sāk vējiņš pūst.
Starp tālu mežu tumšām sienām
Guļ ieleja šī slēpusies,
Un klusums, šķiet, ir iestājies
Te jau kopš pirmām mūžu dienām.
Kņazs pietur zirgu atpūtai.
Visapkārt miers, pat gaisi klusi;
Un cauri rīta dūmakai
Mirdz ieleja kā aizmigusi,
Un tikko mostas krastā birzs.
Liek Ruslans sievu mīkstā pļavā,
Pats blakus sēž un skumjā savā
Ar skatiem straumei līdzī nirst;
Un pēkšņi redz viņš līcī laivu,
Tai pāri rāma bura zied;
Tur zvejnieks senu dziesmu dzied
Par ūdeņiem un baltu kaivu.
Viņš izmet tiklus dziļumā
Un lēnām pāri upei iras
Uz būdu, kas zem kokiem māj
Un it kā pretī panākt dziras.
Un skalās Ruslans, krietnais kņazs:
Stāj krastā laiva teju, teju,
Kad jau no būdas steidz uz leju
Tur jaunava kā brīnums mazs;

Slaidis augums, vējo mati gari,
Mīļš smaids un acu mirdzums spožs;
Mirdz kailie pleci, krūtis arī —
Viss viņā pievilcīgs un košs.
Un, lūk, tie abi apskaudamies
Pie ūdens malas zālē slīd,
Kur, bezrūpīgi mīlēdamies,
Var brīvu stundu pavadīt.
Bet ko gan pārsteigts priekā tīrā
Šai laimīgajā zvejas vīrā
Kņazs pazīst piepeši tobrīd?
Hans Ratmirš, hazariešu dzimtas,
Kas veicis slavens kaujas simtas,
Sens kņaza sāncensis un draugs;
Hans Ratmirš — še uz tāla krasta —
Ne Ludmilas, ne slavas alkst,
Kopš pilns tam šeit ir dzīves kauss
Un mīlās klēpī laime rasta.
Iet Ruslans klāt, un mirklī jau
Hans pazīst, sejā redz tam prieku;
Lec augšā, skrien. Ko kurais sauc...
Un varons apskauj vientuļnieku.
«Ko redzu?» jautā draugam kņazs.
«Kādēļ tu šeit? Kur kaujas slava?
Vai apnikušas uzvaras,
Ja šķīries tu no šķēpa sava?» —
«Māns draugs,» teic zvejnieks
atbildei,

«Ir apnicis man kaujas skaļums
Un slavas mirāžs dvēselei.
Jel tici, klusais mežu zaļums
Un mīlas prieks ar savu daļu
Spēj simtkārt vairāk laimes dot.
Vairs nedreb sirds man cīņu alkā,
Kur bieži neprāts bij mums talkā
Un nāve nāca aplaimot;
Nu viss ir aizmirsts, biedri mīlais,
Pat jaunās kņazes daiļums zvīlais.»

«Prieks dzirdēt, han! Man ir tas
gods,»
Teic Ruslans, «viņa ir še blaku.» —
«Kā? Krievu kņaze... Ko tu saki!..
Tas gluži neticami!.. Kur?
Tev viņa līdzi? Teic jel! Tur?
Lauj redzēt... nē, es bīstos grēka;
Ēs gribu palikt uzticīgs
Tās daiļumam, kas jaunu spēku
Man sirdi viesā nevainīgs.
Te — viss mans prieks! Te — dzīve
visa!
Ar viņu atgriezusies man
Ir mana jaunība, kas dzisa,
Un mīlas dzidrumš arīdzan.
Daudz veltu solījumu skanam
No lūpām dzirdēts burvīgām;

Reiz ducis daiļavu bij manas —
Pie viņas bēgu es no tām;
Vien viņas dēļ to prieku pili
Es pametu; un šķēps mans rūš;
Kas slava vairs, kad meži zili
Ar mani kopā laimi gūst!
Es palieku šai klusā laukā,
Kur košākā no zvaigznēm mirdz; —
Ar tevi kopā, mana jaukā,
Ar tevi, mana skaidrā sirds!»
Bez vārda klausās gane skaistā,
Ko valsirdīgs teic draugam draugs;
Un allaž viņas skatiens jauks
Ar nopūtu pie hana saistās.
Tā zvejas vīrs un bruņinieks
Līdz naktij krastā nosēdēja;
Tiem plūda valodās viss prieks —
Un nemanītas stundas skrēja.
Jau satumst mežs, un mēness vaigs
Pār kalnu raugās; birzis klusē;
Sen kņazam ceļā doties laiks.
Bet Lūdmila vēl nebeidz dusēt —
Viņš apmetnī to viegli kļauj,
Pie zirga nes un seglos paceļ.
Hans domām līdzī lidot ļauj,
Tās vētru viņa sirdī sacel;
Viņš kņazam novēl uzvarēt,
Vēl mīlā laimi tam un slavu..

Ta ilgi viņš tur krastā sēd
Un atmiņās smeļ malku savu. .
Kādēļ gan nava nolemts man,
Ka mana rotaļīgā lira
Par varonību vien tik skan,
Par draudzību un mīlu tīru
(Ko nepazīst vairs pasaulē)?
Kādēļ man allaž jāmeklē
Un jāatsedz ir audžu audzēm
Vien ļaunums, netikums un viss,
Ko nodevības viltus audzē?
Ai, dziesminieka liktenis!
Vismazāk kņazi meklēt cienīgs,
No kauju slāvas vīlies tā,
Sēž Farlafs klusā ciematā,
Kur neredz to pat kaimiņš vienīgs,
Un gaida, Naīna kad teiks,
Gan tad viņš varondarbus veiks.
Un brīdis nāk — viņš sastop burvi:
«Vai pazīsti? Tā esmu es!
Svelp zirgu, seglus laukā nes!»
Un zaļa kaķe skrien uz durvīm.
Zirgs apseglots; un ēsmas kurvis
Ir segliem klāt; lūk — kaķe māj!
Un Farlafs tai pa pēdām jāj.
Jau klusē klajums, rimis snaudā,
Nakts migla pāri laukiem brien,
Un mēness pavīdēt vien jaudā

Caur mākoniem, kas gaisos skrien.
Lūk, pavīd kurgāns ēnu audā,
Tur pakājē sēž Ruslans viens
Un klusē savās skumju ilgās;
Guļ blakus kņaze maigās smilgās
Un allaž nemainīgi dus;
Kņazs domā savu dziļo domu
Un piever acu plakstienus;
Un nemanot ar gurdu omu
Tam uznāk snauds pa sapņu jomu;
Vēl skatiens miglains aizmaldās
Gar jaunavu, bet neredz mīlo,
Tad miegā galva līkst pie tās.
Un dīvains sapnis kņazam rādās:
Viņš redz, ka kņaze viena stāv
Virš bezdibena kraujā kādā;
Kā miglā milzu dziļums blāv...
Un pēkšņi Ludmila tur pagaist,
Un viens viņš stāv virs bezdibens.,
Dzird vaidūs — viņas balss tur sten
No dzelmes cauri miglai smagai...
Ar sirdi Ruslans sievu sedz —
Un metas tumšā bezdibenā...
Un pēkšņi savā priekšā redz:
Kņazs Vladimirs sēž zālē senā
Starp sirmiem, cēliem varoņiem;
Tur dēli divpadsmit un viesi,
Un it kā dzīro viņš ar tiem

Un savu sudrabkausu piesit.
Un tikpat bargs ir skatā kņazs,
Kā tolaik bij, kad Ruslans šķīrās;
Neviens pie galda nekustas,
Smags klusums valda šajās dzīrās.
Nav cieminos vairs jautrības,
Un lielais kauss vairs apkārt nenāk.
Un pēkšņi viesu pulkā kņazs
Redz Rogdaju; tas sēž kā senāk,
Kaut cīnā nokauts, tomēr dzīvs;
Tam glāze dzirkstī zelta vīnā,
Pats jautri smaida, liels un spīvs,
Un neredz Ruslanu, kas brīnās.
Kņazs ierauga tur arī hanu
Un citus draugus, skauģus lai...
Un pēkšņi Bajāns Ludmilai
Par godu iesāk skandēšanu,
Kā allaž svinībās viņš māc.
Un, lūk, jau zālē iekšā nāk
Ar Ludmilu pie rokas Farlafs,
Bet sirmais tēvs nedz runāt sāk,
Ne sveicina, ne taisās salabt;
Un bajāri un kņazi cieš
It visī klusu, sēžot drūmi.
Tad izgaist viss — vien saltums spiež
Vēl varoni kā nāves dūmi.
Līst kņazam miegā asaras,
Viņš, smagās bēdās slāpdams, mokās

Un domā; «Taču sapnis tas!» —
Bet paliek tumšo murgu lokā,
No smagā miega nemostas.
Spīd mēness pāri kalnam blāvi,
Tumst birzī kuplie koku stāvi,
Un klusums valda ielejā...
Tur nodevējs pa ceļu jāj.
Un redz viņš priekšā sev netāli:
Kāds kurgāns vientuļīgi tumst;
Tur kņazei blakus Ruslans gumst,
Bet kumelš apkārt plūkā zāli.
Ar bailēm Farlafs tuvāk jāj,
Bet ragana jau nozūd ēnā,
Dreb viņam sirds un pukstēt stāj,
Krīt pavada no rokām rēnām;
Viņš klusām šķēpu velk no maksts,
Un cirtīs varoņi bez kaujas
Viņš pušu; tuvāk soļu raksts...
Jau klāt. Te kņaza kumelš straujais
Jūt ienaidnieku — nikni krāc,
Sit kāju zemei, zviedz. Viss velti!
Ne dzird, ne jūt, ne domā celties
Kņazs, baigo murgu stindzināts!.,
Tad nodevējs veic samulsumu
Un trīskārt kņazam šķēpu glumu
Un saltu varoņkrūtīs šķel;
Tad dārgo nastu segloš ceļ
Un auļo prom ar laupījumu.

*Bez maņas augu nakti kņazs
Tā guļ zem kurgāna tur ēnā,
Un augu nakti asins lēnām
No vātīm plūst un sārtojas.
No rīta Ruslans paver acis
Un tikko sadzirdami vaid,
Pats nezina, kas viņam kait,
Vēl paceļas, it kā kó sacīs,
Tad krīt — un paliek nāvē placis.*

SESTAIS DZIEDĀJUMS

*Tu liki man, ak mana maigā,
Uz liras rotaļīgi naigās
Tev senus stāstus skandināt,
Šai mūzai veltījot labprāt
Ikvienu vaļas brīdi zvīlo...
Bet vai tu zini, mana mīlā:
Par ļaužu nevalodām pikts
Un svētlaimības pārsātināts,
Tavs draugs vairs liru negrib zināt,
Pie pantiem negrib pūles likt.
Es sen vairs nezinu to prieku,
Ko saskaņas un ritmi sniedz;
Es, tavu glāstu reibis, lieku,
Lai vadzi vīst mans lauru zieds.
Ir mani pametis mans ģēnijs,
Kas prata tēlot, izdomāt;
Vien mīlas baudu prieki seni
Spēj manus prātus valdzināt.
Bet tu man liec — tev iepatikās
Jau senāk mani stāsti, tie —
Par mīlu, slavu dziedātie;
Tev Ludmila un Ruslans likās
Tik mīļi — un pat Mērapuns,
Un krietnais Soms ar bēdām sūrām
Un savām gaitām tālās jūrās;
Tu klausījies, līdz dzisa guns,*

Ar smaidu lūpās dažkārt snaudi,
Bet mirkli bij, kad sirds vai dun, —
Tad skatiem maigāk mani glaudi..
Lai notiek; iemīlējies nerrs
Nu atkal stīgas slinkās tvers;
Pie tavām kājām svārkus klāšu —
Par varoni tev strinkšķināšu.
Bet ko es teicu? Kur bij kņazs?
Guļ nokauts Ruslans ceļā jūtīs;
Vairs neplūst asins tam no krūtīm,
Jau krauklis tuvu nolaižas.
Un netaurē neviens vairs ragā,
Un nešķind dzelzu bruņas smagās!
Klīst kņazam apkārt viņa zirgs,
Jo zemu lepno kaklu liecis;
Tam uguns acis neuzdzirkst!
Viņš nekuļ zelta krēpes priecīgs
Un jautrā solī nerikšo,
Tik zviedz, lai jātnieks beigtu dusēt.
Bet neveiks Ruslans miegu šo,
Un ilgi vēl tā vairogs klusēs.
Bet Mērapuns? Tas somā snauž
Pie segliem, ļaunās burves atstāts,
Un it neko vēl nenojauš;
Viņš noguris un dusmīgs valstās
Un Ludmilu un kņazu lād
Aiz garlaicības; klusi kraukā
Un šķendējas, ka nesāk jāt;

Tad beidzot burvis palūr lauka —
Tu brīnums! Varonis guļ veikts,
Pats savās asinīs un beigts,
Bet kņaze prom, ne dvēšles dzīvas.
Dreb priekā laundaris: laiks steigt!
Viņš cer: laiks kļūt tam atkal brīvam
Bet vecais pundurs alojās.
Tai laikā Farlafs, burves kūdīts,
Ar kņazi, kas vēl sapņu jūtīs,
Jau Kijevā tejteju jās.
Ar cerību un bailēm sirdī
Viņš jā, kur Dņepra druvas dzirdi
Un pazīstamās krāces zied;
Jau zelta torņus saulē vied;
Jau pilsētā gar birzīm zaļām
Viņš iejāj; laukumos to sveic
Un pulkiem līdzī laudis steidz,
Un garām skrien pa ielām skaļām
Uz pili tēvu priecināt —
Un nodevējs jau sliksnim klāt.
Sirms, sadrūmis zem bēdu sloga,
Kņazs Saules Vladimirs pie loga
Tāi stundā savā pilī sēd
Un klusē, dziļās domās grimis.
Un bajāri tam apkārt dēd —
Kā kurais, augstprātībā rimis.
Dzird pēkšņi: suņi kādu ēd
Pie sliekšņa nikni, sargi saukā;

Un durvis veras; iekšā nāk
Svešs karavīrs; pilns ļaužu laukā.
Čukst bajāri un celties sāk,
Dažs pēkšņi iesaucas kā dedzies:
«Re, Ludmila! Un Farlafs, redziet!»
Un mainās mirklī kņaza vaigs,
No sēdekļa viņš slienas naigs,
Un steidzas smagiem soļiem sirmais
Pie nelaimīgās meitas klāt
Un sniedz jau rokas pretī pirmais
To mīlā glāstā sveicināt;
Bet jaunava nemaz to nejūt,
Tai miegā galva līkst uz leju
Pār roku slepkavam — un nu
Uz kņazu visi raugās tautā;
Kņazs klusēdams ar skatienu
Jā ciešu Farlafam tad jautā.
Spiež pirkstu tas uz lūpām kluss
Un viltīgs saka: «Viņa dus!
Es uzgāju to tādu nūle
Pie Muromas, kur mūžamežs;
Launs pura jods to stiepa svešs;
Tad gan bij manam šķēpam pūles:
Trīs dienas cirtāmieš; turklāt
Trīs naktis vēl, kad mēness ausa;
Viņš krita; steidzos kņazei klāt —
Bet gul tā burvju miegā trauslā;
Kas spēj šo miegu projām dzīt

Un kad var notikt atmošanās —
To nezinu es pasacīt!
Bet cerība un paciešanās
Lai mūsu sirdīs allaž ganās.»
Un drīz jau ziņa tālu skrien
Pa pilsētu kā vēju dzīta;
Pilns laukums ļaužu katru dien —
Pie pils, kur kņaze noguldīta;
Ir skumju zālē ienākt ļauts
It visiem; pūlis vilņo, sauc
Un straumē plūst gar augsto cilni,
Uz kura kņaze miegā dus;
To rotā zelta segu vilnis;
Tur kņazus redz un varoņus
Visapkārt skumjus; taurēs skanda,
Un ragi pūš, un bungas granda
Tai pāri velvēs. Sirmais kņazs
Pie kājām meitai noliecas
Un, bēdu sagrauzts, tikko jaudā
Vairs asaras bez skaņas raudāt;
Un viņam blaku Farlāfs bāls
Trīc mēmā nožēlā, sen drosmei
Un nekaunībai savai tāls.
Jau nakts, bet miera nav vēl rosmei,
Un nomods valda pilsētā;
Spriež ļaudis pulciņos un prāto
Par dīvainību šā un tā;
Dažs vīrs pat sievu jaunlaulāto

Sāk aizmirst vienu mājvietā.
Bet, tiklīdz mēness norietēja
Un rīts jau sāka nakti dzēst,
Pa Kijevu kā uguns skrēja
Ar baigu trauksmi jauna vēsts.
Un kijevieši pulkā žiglā
Jau tumst uz vaļņiem, ka ne sēst...
Un redz: aiz upes rīta miglā
Blāv telšu tik, ka neaplēst;
Tur vairogi kā liesma staro,
Nirb jātnieki pa lauku baros,
Bet tālē tumšos putekļos
Peld kara ratu melnie segi,
Kūp ugunskuri pakalnos.
Posts: sacēlušies pečeņegi!
Tai laikā pareģotājs Soms,
Kam garu valstī dižens loms,
Rāms savā vientuļnieka sētā
Ar mieru sirdī gaidīt māc,
Līdz diena liktens paredzētā
Un nenovēršamā reiz nāk.
Aiz tāla, tukša stepju lauka,
Aiz kalnu grēdām, klintīm tām,
Kur vēji dzimst un bargas aukas,
Kur iegriezties pat raganām
Ir vēlā stundā dažkārt bailes,
Dus ieleja aiz klinšu ailes,
Un divi avoti tur mirdz:

No viena tek tur ūdens dzīvais
Un jau tri pāri oļiem irdz;
No otra — nāves ūdens sīvais.
Visapkārt klusums, vēji snauž,
Un ziedonvēsmas elpa mikla
Te kokiem lapas nenoglauž,
Ne putni dzied, ne stirna bikla
Nāk dzert no dīviem ūdeņiem;
Kopš radīšanas brīža barga
50 drūmo krastu gari sarga,
Un mūžam klusēt lemts ir tiem...
Stāv pēkšņi vientulis tiem priekšā
Ar divām tukšām krūzēm riekšā;
Un gari mulsā skatus ceļ,
No krasta kāpjās, bailu pilni.
Viņš noliecas un ātri smel
Tad krūzēs katrā savu vilni;
Kad abas piesmeļ — pēkšņi gaist
Un divos mirkļos ir jau pļāvā,
Kur kluss, bez dzīvības un baiss
Guļ Ruslans asins peļķē savā.
Pie varoņa tad sirmāis nāk,
Ar nāves ūdeni to slaka —
Un mirklī vātis starot sāk,
Zied likī skaistums neizsakāms;
Tad dzīvo ūdeni tur blakām
Vispārim varonim viņš lej —
Un spēcīgs, smaidot pasaulei,

Vēl spīrgtāks, nekā bijis vakar,
Lec Ruslans kājās, gaismu dzer
Ar kāro acu skatiem spožiem;
Kā ļaunu sapni mīna tver
It visu nu ar smaidiem drošiem;
Bet kur tad Ludmila? Viņš viens!
Un sirds jau stingst pēc mirkliem
možiem.

Tad pēkšņi varons galvu slien:
Tur Somš ar vaibstiem uzvarošiem
To skauj un saka: «Pavediens
Rit tālāk, dēls! Ar liktens grožiem
Tev laime steidz; dun kaujas lauks —
Tur uzvara tev spoža smaida;
Tad miers no tava šķēpa plauks
Pār Kijevu, kur viņa gaida.
Šo gredzenu sev pirkstā mauc,
Ar to tu viņas pieri aiztiec,
Tad burvjū miegs steigs projām
laisties
Un naidnieks mulsīs, baiļu skauts,
Un valdīs miers, ies bojā ļaunums,
Jūs abi kalsiet laimi jaunu!
Nu sveiks uz laikiem, jaunais draugs!
Sniedz roku. . celam kājas aunu
Es turp, kur katru kaps reiz sauks...
Tur tiksīmies!» To teicis, zuda.
Bet Ruslans, dzīvei piecēlies,

Stāv aizgrābts; apkārt stepe gluda!
Viņš tukšā tālē rokas sniedz...
Bet vairāk nesadzird ne skaņas!
Stāv viens viņš klajā kā bez maņas;
Tad savu zirgu Ruslans redz:
Tas rikšo klāt ar burvi somā;
Zviedz kumelš, danco žirgtā omā;
Un kņazs jau gatavs, seglos lec
Un sveiks un vesels lido tālē,
Kur pāri klajiem meži bālē.
Bet kāds gan tobrīd sāpīgs kauns
Ir Kijevei tur, aplenkumā!
Uz druvām raugās vecs un jauns
Pār upi drūmā izmisumā;
Stāv ļaudis torņos, valņos vird
Un šausmās debess sodu gaida;
Ik namā vaimanas jau dzird,
Bet laukumos bargs klusums baida.
Kņazs Vladimirs pie meitas viens
Stāv bēdu lūgšnā kļautām sauļām;
Drošs varoņpulks jau seglus sien,
Ar kņaziem kopā drīzi vien
Tie dosies asiņainā kaujā.
Aust diena. Bariem briesmīgiem
Brūk ienaidnieks no pakalniem,
Aiz pulka brāžas pulks pa lejām
Ar kaujas kaismē baigām sejām,
Pret valni visi straumēm plūst;

Un pilsētā dzird trauksmes tauri —
Un lido pulki vārtiem cauri,
Pret ienaidnieku bargo grūst
Un nāves kaujā kopā kūst.
Krāc zirgi, asins smaku jaušot,
Škind šķēpi, dzelzu bruņas laužot,
Mēlns būtu mākons gaisos šņāc;
Brāž jātnieki pār galvu, kaklu,
Te melnā mudžeklī tie saklūp,
Tur cieši slēgtās rindās jāj,
Un pulks pret pulku cirsties stāj;
Pret jātnieku te kājnieks stājas;
Tur auļo zirgs bez karotāja;
Te pakrīt krievs, tur pečeņegs,
Te trauksmi sauc, tur lūdžas segt;
Dažs krīt, ar ozolvāli dragāts,
Čits beidzas, uzdurls pikī smagā,
Šim skaudra bulta krūtīs dzel,
Tam zirga pakavs galvu šķel...
Un kauja ilgst līdz naktij mēlnai:
Nav uzvaras ne mums, ne šiem,
Guļ visur kaudzēm kritušie;
Turpat liek vaigu virsū delnai
Un mieg viss karotāju pulks;
Un tikai reti nāves gaitā
Kāds sāpēs sten, kāds miegā gulgst
Un paklusām kāds lūgšanas skaita.
Jau rīta bālums sāka svīst,

Bij samanāms jau straumes sudrabs,
Bet nakts vēl negribēja klīst,
Un lēnām nāca diena gurda.
Jau gaišāks, gaišāks kalns un mežs,
Jau ausma debess malu pleš.
Bet kaujas lauks vēl nebeidz dusu,
Vēl visam pāri valda klusums;
Tad pēkšņi pārtrūkst dziļais snauds:
Ar trauksmi ienaidnieki ceļas,
Pār lauku kaujas troksnis vēlas,
Turp mulsā kije vieši trauc;
Tie bariem steidzas kopā klusi
Un redz: pa ienaidnieka pusi
Kāds jātnieks, bruņām mirdzēdams,
Kā uguns liesmo auļodams,
Kā auka brāžas, cērt un šķaida,
Un kaujas taurē sauksmes raida...
Tas Ruslans bij. Kā pērkonis spējš
Viņš ienaidniekam virsū krita;
Ar burvi somā, ass kā vējš,
Viņš auļo bargs un cērt bez mitas.
Kur vien tā šķēps kā zibens spīd,
Kur vien tā kumelš niknais brāžas,
No pleciem visiem galvas krīt
Un kārtu kārtām naidnieks gāžas;
Un vienā mirklī kaujas lauks
Ir asiņains un liķiem noklāts,
Kur dažs vēl samīts mirdams mokās,

Un pīku, šķēpu kaudzes aug..
Un, dzirdot taures, dzirdot kauju,
Turp slāvu jātniekpulki steidz,
Kur varons cērt ar milža sauju —
Ir naidnieks nīstais jāuzveic!
Un šausmas pārņem pečeņegus;
Ik sirotājs, kurš kaujā negulst,
Svelpj zirgu, kas pie malas slēpts,
Un, neliekot vairs bultu stopā,
Bēg stepē, bariem jūkot kopā;
Tos vajā kijeviešu šķēps;
Un daudzi ņem tur savu galu,
Tos krievu zobens sodot plāj.
Prieks Kijevā... Caur jūsmas čalu
Jau ielās spožais varons jāj;
Šķēps varenais tam pacelts rokā,
Bēt otrā staro piķis spīvs;
Pil asinis no bruņu krokām,
Pie galvassegas bārda plīv.
Viņš lido cerībās kā spārnots,
Pār laukumiem uz pili steidz;
Un visur laudis godavārtos
Ar līksmām gavilēm to sveic,
Un sirds tam sajūt laimi spriegu.
Tad vēsā telpā ieiet kņazs,
Kur Ludmila dus dlvó miegu.
Te Vladimirs vēl atrodas,
Joprojām drūms un kluss pārlieku.

Viņš viens. It visi draugi sen
Jau asiņainā kara postā;
Vien Fārlafs te. Tas turas nostāk
No šķēpiem naidīgiem un dzen
Sev slavas kāri projām baigo,
Un labāk, durvis sargot, sten.
Krīt nāves bālums viņa vaigos,
Kad Ruslanu viņš pēkšņi redz;
Līkst laundarim no bailēm plecs,
Un pakrīt ceļos viņš bez maņas..
Lūdz sodu nodevējs bez skaņas!
Bet kņazam gredzens prātā stāv —
Pie Lūdmilas viņš ātrāk steidzas
Un pieri, kas tai rāma blāv,
Skar drebēdams ar roku beidzot...
Un brīnums — kņaze nopūšas
Un tūdaļ atver acis zilgas!
Un liekas, viņu pārsteidz tas,
Ka bijusi šī nakts tik ilga;
Un liekas, viņu sapnis blāvs
Ir valdzinājis neatsedzams;
Un pēkšņi pazīst — viņš tur stāv!
Un kņazs jau daļai skavās redzams.
Kaist Ruslans kā no jauna dzimis,
Vairs laimē ne ko dzird, ne redz;
Un sirmgalvis raud nenorimis
Aiz prieka, abus skūpstiem sedz.
Ar ko gan stāstu nobeigt man?

Tu uzminēsi, draugs mans labais!
Vairs tēva dusmas neatskan;
Un Farlafs — ticot kņaza dabai —
Vēl Ruslanam pie kājām krīt,
Lai piedod ļaundarības grēku;
Kņazs laimē nespēj atvairīt;
Bēt pundurs zaudē burvju spēku
Un kņaza pili vietu rod;
Tad, bēdām beigas dzīrojot,
Kņazs Vladimirs pie galda sveikas
Sauc laimīgiem, un gaišs tam vaigs.
Sen pagājušo dienu zaigs,
Vissirmās senatnības teikas.

EPILOGS

Tā, zemes gājējs vienaldzīgais,
Es vaļas brīžos, klusi sveikts,
Te liku skanēt liras stīgai,
Par senatni tāltumšo teikt.
Es dziedāju — un zuda sāpes,
Ka laime pāri dara man,
Ka pievil Dorīda nez kāpēc,
Ka muļķu mēlnesība skan.
Uz izdomas visātriem spārniem
Līdz zemes malai skrēja prāts;
Un nemanīju, kaismes pārņemts,
Ka mākons tumšs man pāri krāts!
Es gāju bojā... Svētais glābējs
Kopš pirmām aukām tu man šeit,
Ai draudzība, kas sniedzi slāpēs
Man malku slimai dvēselei!
Tu vētru bargo remdināji,
Sirds atkal mierā saldi smelgs;
Tu brīvību man saglabāji,
Kas visu karsto siržu elks!
No Nevas krastiem tālu šķīries
Un zudis tenku pasaulei,
Es redzu te, caur gaisiem tīriem
Kā Kaukāzs lepnās pieres slej.
Es, lūkodamies stāvās kraujās
Un klinšu drūmā daiļumā,

Sev jaunu spēku jūtu saujās,
Man dabas ainas pretī māj
Un mežonīgas plaši veras;
Kā agrāk dvēsele arvien
Vēl smagu domu neatdzeras —
Bet dzejas dzirksts tai garām skrien.
Un iespaidus man meklēt velti:
Ir pagājis mans dzejas laiks,
Viss mīlas, sapņu cēliens maigs,
Kad iedvesmu sirds prata smelties!
Ir garām īsais jūsmas rīts —
Uz mūžu zudis tam ir līdz
Mans dzidro dziesmu kamols zeltīts...